

שינויי נוסחאות והערות ל"מאורות נתן"

- 1 ל,מש,תס,תא,בר: = ד,ע,מע: מקף. מש,תס: חילוף, ב"א מונח, ב"נ מקף (החילוף אינו מצוי במהד' ליפשיץ, אך הוא נופר אצל גינצ', המסורה, ח' 589).
- 2 ל,ד,מש,תס,תא,ע,מע,בר: = רוו"ה ב"תא מציינ שר' אליהו בחור פינה מתגים כגון זה בשם "מתגרים נכרים" (טוב טעם יז ע"ב). ראה ייבין, עמ' 7-126 ^{מח' כ} בעניין אי-הבהירות לגבי תפקיד המתג.
- 3 ל,מש,תס,תא,מע,בר: = ד: זקף קטן. מש,תס: ס"א זקף קטן.
- 4 ל,מש?, תס,תא,ע: = מש?, מע,בר: שוא ומתג. ד: שוא ובלא מתג. ע: ס"א שוא ומתג.
- 5 ל,ד,תא,ע,מע,בר: = מש,תס: ח"פ (המתג אינו נופר). רוו"ה ב"תא: "וכולם [מתגים כגון זה. ר"ז]. זרים לדעת המדקדקים". ראה דה"ט דותן עמ' 258, ועמ' 375 הע' 38; ייבין עמ' 31.
- 6 ל,מש,תס,תא,מע,בר: = ד: פתח. מש: ס"א פתח.
- 7 ל,ד,בר: = תא,ע,מע: טיפחא.
- 8 ל,בר: = ד,תא,ע,מע: מונח. ראה ברויאר עמ' 53 וראה נספח.
- 9 ל,ד,מש,תס,תא,ע,מע: = בר: שוא. מש,תס, רוו"ה ב"תא: חילוף, ב"א ח"פ, ב"נ שוא. זהו חילוף פללי בין ב"א לבין ב"נ המופיע בראש ספר החילופים (מהד' ליפשיץ) וכן אצל גינצ', המסורה, ח' 589. ראה דה"ט דותן שער כב והסברו של המהדיר לחילוף (עמ' 270).
- 10 ל,מש,תס,תא,ע,מע,בר: = ד: מלרע. תס: "ואנכי ראיתי מבוכה גדול' בענין מלעיל ומלרע של המילה הזאת...".
- 11 ל,ד,תס,מע,בר: = ע: דרגא.
- 12 ל,ד,בר: = תס,תא,ע,מע: מלא וי"ו. בר: ס"א בלא וי"ו. מש: "רבו הדעות בזאת המלה...". ראה ברויאר עמ' 87.
- 13 ל,ד,תא,מע,בר: = ע: צ' בסגול. רוו"ה ב"מע: "... גם הוא [יהב"י. ר"ז]. כתב בדרכי הניקוד שלו בשער נוח התיבות כי כל ויצא ותצא ויצא ותוצא מלרע בעבור האל"ף...". ובשער נוח התיבות הנדפס (לשוננו מ', תשל"ו, עמ' 197) לא מצאתי ציטוט זה.
- 14 ל,ד,בר: = תס,תא,ע,מע: מלעיל, מתג וח"פ. מ"ש: ס"א שוא ובלא מתג. ראה נספח.
- 15 ל,ד,מש,תס,תא,בר: = ע,מע: בלא מתג.
- 16 ל,ד,תא,בר: = ה,ע,מע: בלא מתג.
- 17 ד,תס,תא,ע,מע,בר: = ל: זה — הגרשיים לפני התלישא. טעם חריג, והשווה מס' 208.

- 18 ל,ע,מע,בר: = ד,מש:ג' בקמץ. ראה ברויאר עמ' 39.
- 19 ל,ד,תא,ע,מע,בר: = מש,תס: סגול (המתג אינו נזכר); ס"א צירי. תס, ע: חילוף, כ"א מתג, ב"נ בלא מתג. אך במהד' ליפשיץ (וכן אצל גינצ', המסורה, ח' 590) אין פאן חילוף, פי אם הספמה על מתג. ראה ייבין עמ' 120.
- 20 ל,ש,ד,מש,תס,תא,בר: = מע: סגול.
- 21 ל,ש,ש,1,ד,תא,מע,בר: = נראה שספקו של ספיר נובע מהערת מש: "שרי — הריש בפתח", אלא שהערה זו היא על פסוק לא, ששם התיבה אמנם מנוקדת פתח, ולא על פסוק כט, ששם אין הוא מעיר מאומה.
- 22 ל,ש,ד,תא,מע,בר: = איני יודע ממה נתעורר ספקו של ספיר; ואמנם, בנוסח השומרוני של התורה (השוה חילופי הנוסחאות בתנ"ך ביבליה היפראיקה): ילד, אך ספיר לא ביסס שאלותיו על מקור זה. ונראה שהדין על פתיב התיבה ילד בשמו"ב ו, כג פ־מש שם עורר אוחו לשאול גם על פתיב התיבה כאן, למרות העובדה שפסוקנו מוזכר בדיון שם בהקשר שאין בו כדי לעורר ספק בכתיב התיבה פאן, עיין שם.
- 23 ל,ש,מש,תס,תא,ע,מע,בר: = ד: קדמא וצירי.
- 24 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,מש,תס,תא,בר: = ע,מע: תיבה אחת. ראה ייבין עמ' 80.
- 25 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,תא,ע,מע,בר: = ע: ס"א פ־, במקף.
- 26 המתג שבשאלה מוסב על הוי"ן, ובחשובה ענה "כן" — מתג בגימ"ל, אך לא בווי"ן; או פלך לדרך זו: המתג בשאלה מוסב על הגימ"ל, ובטעות סימנו המעתיק בווי"ן. ל,ל,3,ש,ש,1,ד,בר: = מש,תס,תא: מירכא (ואין נזכר המתג בווי"ן). ע,מע: מקף ומתג בווי"ן. ראה ברויאר עמ' 54.
- 27 ל,ש,ש,1,מש,תס,תא,ע,מע,בר: = ש: שתי חיבות. מש,תס: ס"א שתי חיבות (וכן הגמרא, בבבלי, חולין סד ע"ב). ד: בפרק יד פס' ד,ה: מלה אחת; בפס' א,ט,יז: שתי מלים בניקוד של מלה אחת (פך־לְעמר). ל: בפס' א,ד,ה,ט: שתי מלים מחוקקות לאחת; בפס' יז: שתי מלים. ראה ייבין עמ' 81; גינצ', המסורה, ח' 618, בענין חילוף מערבאי־מדינחאי כאן.
- 28 ל,ש,ש,1,ד,תא,בר: = מע: מתג. תא: ס"א מתג.
- 29 ל,ש,ש,1,ד,מש,תס,תא,ע,מע,בר: = מש,תס: "הוי"ו בצרי, לא בסגול", משמע, היה לפנייה נוסח אחר בסגול.
- 30 ל,ל,3,ד,מש,תס,תא,בר: = ש (תיקן מסגול לצירי?), ע,מע: צירי. מש,תס: ס"א צירי. רוו"ה במשפטי הטעמים (מ' ע"ב) מצדד בסגול ומביא גם ס"א צירי.
- 31 ל,ש,ש,1,ד,תא,מע,בר: = ע: מקף. תא: ס"א מקף.
- 32 ל,ל,3,ש,ד,מע,בר: = תא,ע: מונח מירכא ותביר.
- 33 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,תס,תא,בר: = ע,מע: קדמא. מש: "והוא־עמד: כ"ה במקצת ספרים כ"ו", ואינו מכריע בבירור.
- 34 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,תס,תא,מע,בר: = ע: מירכא תביר. תס,מע: ס"א מירכא תביר. צירוף זה מופיע בדה"ט־דלתן (שער ג') בין י"ג הצירופים היוצאים מן הפלל בענין משרתי התביר. ראה ייבין עמ' 219.

- 35 ל,ש,1,תס,תא,ע,מע: = ש,ד,בר: שוא. ראה דה"ט דותן שער כ"ה ועמ' 276 שם.
- 36 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,תס,תא,ע,מע,בר: = תס: מציין (בשם את) שאם אין מקף, אמור להיות צירי.
- 37 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,תס,תא,ע,מע,בר: = תס: ס"א רפה.
- 38 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,תס,תא,ע,מע,בר: = תא: ס"א מלרע. נראה שכונת רוו"ה ב" תא לנוסח ד (וכן נוסח ל 3 לא היה לפניו): עֲצָה. לפי רוו"ה הסילוק ברי"ש וגעיה בצדי, בעוד שבאמת הסילוק בצדי והקו שתחת הרי"ש הוא "געיה לתיקון הקריאה". השהו ייבין עמ' 191, הע' 18.
- 39 ל,ש,ש,1,ד,תא,בר: = ע,מע: סגול ומקף. תא: ס"א סגול ומקף.
- 40 ל,ש,ש,1,ד,תא,מע,בר: = מע: ס"א סגול.
- 41 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,מש?,תס,תא,בר: = מש?,מע: שש נקודות. תס,תא: ס"א שש נקודות.
- 42 ל,ל,3,ש,ש,1,מע,בר: = מש: שני פתחין (מבלי להיזקק לדגשות הסמ"ך). תא: שני פתחין והסמ"ך רפה. ד: שני קמציין וסמ"ך דגושה. מע: ס"א בסבך בקמץ. ראה ראב"ע כאן.
- 43 ל,ל,3,ש,ש,ד,תא,בר: = ע,מע: זקף גדול.
- 44 ל,ל,3,ש,ש,1,תס,בר: = מש:ע: רביע (מבלי להזכיר את המתג). תא,מע: רביע ומתג. ד: גרשיים ומתג. תס,תא: ס"א גרשיים. ב"ש,ה אף התיבה הראשונה ניתנת לקריאה.
- 45 ל,ל,3,ש,ש,1,מש,תס,תא,בר: = ד,ע,מע: שניהם ב"ג. תס,תא: שניהם ב"ג. תא: ס"א ז"ג וגרשיים.
- 46 ל,ל,3,ש,ש,1,מש,תס,תא,בר: = ע,מע: מקף. ד: כ"י (מקף ומיונח). תס,תא: ס"א מקף.
- 47 ל,ל,3,ש,ש,1,תס,ע,בר: = ד,תא,מע: רפה ומתג. מש (בשמו"א ית, כז): רפה (מבלי להיזקק למתג). תס: "...והלמ"ד הוקלה מהדגש..." פלומר, ראוייה הייתה להידגש.
- 48 ל,ל,3,ש,ש,1,ד,מש,תס,תע,ע,מע,בר: = ע: ד' (ר"ל ד' צריים ונמנים במס"ג וזילתם פולם... סגולין). ההערה בסוגריים של רוו"ה. השהו חילופי הנוסחאות בתנ"ך ביבליה היבראיקה: ס"א סגול.
- 49 ל,ש,ש,1,ד,תס,תא,מע,בר: = מש,תס: "...והיה ראוי להדגש כחבריו והוקל..." ע: "נאום רבינו שמואל ז"ל השי"ן דגשה עבור חסרון הנכפל, ואני יחב"י מצאתיה רפה באספמיים וכן בספרי הדקדוק". התיבה מצויה בתצלום דף מתוך הפתח בתחילת ספרו של ויקס על טעמי כ"א ספרים (אוקספורד 1887), והשי"ן אכן רפה.
- 50 ל,ש,ש,1,ד,מש,תס,תא,ע,מע,בר: = הערת המדפיס בגיליון ד: מלרע (מאריך בדיון בנקודה זו). התיבה מצויה בתצלום הנ"ל, הע' 49, והיא אכן מוטעמת מלעיל.

ת"י
ה"י

- 51 ל,ש,מש,תס,תא,בר: = ד,ע,מע: ח"פ ומתג. מש,תס,תא: ס"א ח"פ ומתג. התיבה מצויה בתצלום הנ"ל, הע' 49, והיא אכן מנוקדת שוא ובלא מתג. ראה דה"ט-דו"ח עמ' 258-259.
- 52 ל,ל,ש,ש,1,ד,תס,תא,ע,מע,בר: = מס"ק ד: "ל' מלעיל". ספיר היה סבור, פנראה, שהטעמת התיבה היא מלעיל, אך הפגנה כאן לניקוד הוי"ו בקמץ, שהוא "מלעיל" לעומת וי"ו בשוא, שהוא "מלרע". תדע שפן, שהרי זוג תיבות זה מצוי ברשימת כ' זוגין מן חד וחד, חד מלר' וחד מלעיל וא' בריש תיב' ולי' (אכלה ואכלה מהד' פרנסדורף, רשימה 47), ולכן תיקון המדפיסים במק"ג דפוס וארשה (תרכ"ו): ל' מלרע, אינו תיקון כלל, אלא אי הבנת המס"ק. וכן "תיקון" תס.
- 53 ל,ל,ד,מש,תס,תא,ע,מע: = ל,ש,ש,1,בר: שוא. מש,תס,תא,ע: ס"א שוא. ראה ייבין עמ' 30.
- 54 ל,ל,ש,ש,1,תא,ע,מע,בר: = ד,תס: מונח ומרכא. ש: מונח ובלא מרכא. ר' ולמן הענא (הובא ב"תא) קרא למתג זה בשם: "דמיון פוזב". ייבין עמ' 189 פותב שגם נוסח כ"י לנינגרד, פירקוביץ ב, 17 הוא מונח ובלא מתג. וראה עוד שם עמ' 362 ועמ' 367.
- 55 ל,ל,ש,ש,מש?,תס,תא,מע: = ש,ש,1,ד,בר: שוא. תס: ס"א שוא.
- 56 ל,ל,ש,ש,1,תס,תא,בר: = ד,ע,מע: פתח. תא: ס"א פתח. ראה ייבין עמ' 69.
- 57 ל,ל,ש,ש,1,מש,תס,תא,מע,בר: = ד: פתח. ע: סגול. מש,תס: ס"א פתח.
- 58 ל,ד,תא,מע: = ל,ש,ש,1,מש,בר: שוא. ראה דה"ט-דו"ח, נוסח אחר לשער ה', עמ' 286.
- 59 ל,ל,ש,ש,1,ד,מש,תס,תא,מע,בר: = מש: ס"א סגול. בגיליון ד: "פְּצֵל כן הוא על משקל שבר כפר וכל הנקדנים טועים".
- 60 ל,ש,ד,מש,תס,תא,ע,מע: = ל,ש,ש,בר: שוא. מש,תס,תא: ס"א שוא. ראה ייבין עמ' 33.
- 61 ל,ל,ש,ש,1,תא,בר: = מש,תס: צירי (מבלי להיזקק למתג ולניקוד התי"ת). ד: שוא, סגול ובלא מתג. ע,מע: ח"פ, סגול ומתג. תא: ס"א ח"פ.
- 62 ל,ש,ד,מש,תס,תא,מע,בר: = תא,מע: ס"א גרשיים.
- 63 ל,ל,ש,ש,1,ד,תס,תא,מע,בר: = ע: פתח. תס,תא,מע: ס"א פתח.
- 64 ל,ל,ש,ש,ד,תא,מע,בר: = ע: פתח. מע: ס"א פתח.
- 65 ל,ל,ש,ש,ד,תא,מע,בר: = ד: צירי. מש,תס,תא,מע: ס"א צירי. מס"ק ד: "ב' קמץ אבל יש חלוק בו".
- 66 ל,ש,ד,מש,תס,בר: אתה. תא,ע,מע: אתה. ע: מלרע. מש,תס: מספירים שהן פשהתיבה מוטעמת בטעם אחד בראשה והן פשמוטעמת בטעם כפול הטעמתה מלרע, שפן דרך התלישא הגדולה להיות מסומנת תמיד בראש המלה, להבחין בינה לבין התלישא הקטנה. ואולי ספיר לא ידע זאת ולכן שאל (בשאלה סימן תלישא אחת מעל התי"ו; ואמנם, לא תמיד הקפיד לסמן את הטעם במקומו

- הנכון). תדע שאין סברה זו רחוקה, שכן מצאנו חכמים נוספים שלא הכירו כלל זה; השהו "מבין חידות" בר' ג'יט המונה 3 פסוקים שבהם "אתה" מוטעם בתלישא גדולה, ולדבריו הם מלעיל (שמ"ב יג, ד; כו; איוב א, י).
- 67 ל,ל,3,ש,ד,תא,בר: = . ע,מע:רביע.
- 68 ל,ל,3,ש,ד,מש,תס,תא,ע,מע:בר: = . מש,תס,תא,מע:ס"א ב"ת דגושה.
- 69 ל3 (קו הרפה נראה; המתג אינו נראה בתצלום), ש,מש,תס,ע,מע:בר: = . ל,ד,תא: דגש ומתג. תס: חילוף. החילוף נזכר אצל גינצ', המסורה, ח' 589. אך מהותו אינה ברורה (זה לשונו: ב"א — כי יפגשך, ב"ג — כי יפגשך). במהד' ליפשיץ אין פאן חילוף פי אם הסכמה (כי יפגשך עשו). השהו גינצ', המסורה, ח' 590, גם שם הסכמה, אך מהותה אינה ברורה: כי יפגשך. לפי דותן מדובר בגעיה ולא בדגש בני' (דה"ט—דותן עמ' 240), וגם ייבין (עמ' 111; וראה גם עמ' 59) נוטה לדעה שההסכמה היא "כנראה ביחס לגעיה ולא ביחס להרפית ג". וראה הע' 24 שם.
- 70 ל,ש,ע: = . תס,מע,בר: מירכא ומתג. ד,תא: דרגא ומתג. מע:ס"א דרגא. המתג בוי"ו הוא געיה קלה, שהדפוסים מציינים בכל מקום שבו היא ראויה לבוא (פהברה פתוחה לפני שוא נע או חטף או הברה בלתי מוטעמת), ואין המקורות שציינו מתג שונים, למעשה, מהמקורות שלא ציינו מתג. ראה דה"ט—דותן שער ג', ועמ' 178.
- 71 תא,ע,מע: = . ל,ל,3,ש,ד,מש,תס,בר: שוא.
- 72 להלן סיפום השיטות בהטעמה הכפולה שבמעשה ראובן:
 וּלְךָ: פל המקורות. ראובן: ל,מע. ראובן: ש,ד,מש,תס,תא,בר. ס"א ראובן: ע.
 וישכב: פל המקורות. ס"א וישכב: ע. את בלהה: פל המקורות. פילגש: פל
 המקורות. אגרו: פל המקורות. ס"א אליו: ע. וישמע: פל המקורות. ישראל:
 ל,ש,מש,תס,תא,מע,בר. ישראל: ד. ס"א ישראל: ע.
 ועוד: ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא: כ"י ספרדי שמביא את. וישכב: כ"י
 שמביא רוו"ה ב"תא,מע. ראה דיון בהטעמה הכפולה שבמעשה ראובן אצל
 ברויאר עמ' 289 וכו'. סימן השאלה מידי, ובא לרמוז שהקריאה בספק.
 ל,ל,3,ש,ד,תא,בר: = . ע,מע:גרשיים. תא:ס"א גרשיים.
- 73 ל,ע,מע: = . ל,ש,ד,תא,בר: שוא.
- 74 ל,ל,3,ש,ד,מש,תס,תא,ע,מע:בר: = . מש,תס,תא,מע:ס"א דגש.
- 75 ל,ל,3,ש,ד,תא,מע,בר: = . רוו"ה ב"תא מביא את ר' זלמן הענא שכתב שהדל"ת
 דגושה (צוהר התיבה, תיבת השמות, לג).
- 76 ל,ש,ד,מש,תס,תא,ע,מע,בר: = . זהו אחד משבעה מקומות — הנמנים במס"ג
 — שבהם האל"ף עיצורית "שלא פדין" (השהו תשובת סיתון כאן).
- 77 ל,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . ב,תא: דגש. תס:ס"א דגש.
- 78 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,מש,תס,בר: = . תא,ע,מע:מונת.
- 79 ל,ב,ש,1,ד,מש,תס,בר: = . תא,ע,מע:צירי.
- 80

- 81 ל (תוקן מ-2 ל-1), 3, ב, ש1 (תוקן מ-2 ל-1?), ד, מש, תס, תא, מע, בר: = . ע : מלה אחת. ש (בר' מא, מה, ג): מלה אחת. ש (בר', מו, כ): מלה אחת בהטעמה של שתי מלים. תס, תא, מע: ס"א מלה אחת. ראה בהרחבה ייבין עמ' 83.
- 82 ל, 3, ב, ש1, מש, בר: = . ש, ד, מש?, תס, תא, ע, מע: קמץ. בספר החילופים (מהר" ליישיץ) חילוף: ב"א פתח, ב"נ קמץ. ראה ברויאר עמ' 35, וכן מאמרו ב"לשוננו" מד, ד, תמוז ה' תש"ם עמ' 248.
- 83 ל, 3, ב, ש1, ש, ד, מש, תס, תא, ע, מע, בר: = . תא, ע: ס"א מלעיל.
- 84 ל, 3, ב, ש, בר: = . ד, תס, תא, מע: פתח. ראה ברויאר עמ' 39 ועמ' 49.
- 85 ל, 3, ב, ש, ש1, ד, ע, מע, בר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה, שהרי בכל המקורות הנוסח אחיד; וייתכן שהיה לפניו אחד הנוסחים של דה"ט, ושם אמנם מצוינת בפירוש מחלוקת בניקוד התי": "יש סופרים דבר אמת מורים ונסחי ישרים במקומות רבים קמץ חטף קורים; כגון: ונפתחה את אמתחתינו (בר' מג, כא)... יש סופרים אחרים אין קמץ חטף קורים ונסחי ישרים; כגון: ונפתחה... ואין לדבר הזה שרש כי אם ברצון הסופרים" (דה"ט דותן שער י"ט. וראה שם עמ' 251 ואילך). וכן בחילופי הנוסחאות שפתנ"ך גינצבורג: ס"א ת.
- 86 ל, ב, ש, ש1, ד, מש, תס, ע, מע, בר: = . נראה שהשאלה נובעת מזרות הניקוד, פי אין מחלוקת בין המקורות. וראה הדין ב' מש. ראה עוד ייבין עמ' 50.
- 87 ל, 3, ב, ש, ש1, ד, תס, מע, בר: = . השאלה אינה נובעת ממחלוקת פי אם מחוסר ידיעה שהתיבה מנוקדת סגול רק פשהיא מוקפת לתיבה המוטעמת בראשה (ראה בתשובה: "יש-לנו" בסגול וכו').
- 88 ל, ב, ש, ד, מע, בר: = . ל3?, ע: בלא מתג. רוו"ה ב' מע על נוסח ע' "נראה לְמַחֲזֵה...".
- 89 ל, 3, ב, ש, ד, תס, מע, בר: = . 1? ש: פתח. תס: ס"א פתח.
- 90 ל, 3, ב, ש, ש1, מש, תס, בר: = . ד, ע, מע: סגול.
- 91 ל, 3, ב, ש, ד, בר: = . ע, מע: גרשיים.
- 92 ל, ב, ש, ש1, ד, בר: = . ע, מע: רביע.
- 93 ל, 3, ב, ש, ש1, ד, תס, מע, בר: = . מס"ק ד, תס, מע: ס"א פתח.
- 94 ל, 3, ב, ש, ש1, ד, מש, תס, ע, מע, בר: = . מש: ס"א פתיב ויושם, קרי ויישם.
- 95 ל, 3, ב, ש, ש1, ד, תס, בר: = . ע, מע: מתג ודגש. תס: ס"א בלא מתג; ס"א דגש.
- 96 ל, 3, ב, ש, ש1, מש, תס, ע, מע, בר: = . ד: צד"י פ"א רפוייך. את: "הצפינו הצדי דגושה בכל הספרי' המדויקי'... וגם במסרה אמרו ג' מלין דגשין ורפין מתחלפין וסי' הצפינו, מקדש זו, משתי עיני, פד"ת סימן ע"כ. ופירוש מתחלפין כי בשלשת המלות האלו היה ראוי האות השניה רפה והשלישית דגושה ונהפך הדבר... וראב"ע ז"ל כתב ולא נדגש צדי הצפינו וכו' ולא נהירא". על דבריו מעיר מש: "... ואומר אני כי טעה המדפיס וה"ל ונדגש צד"י וזה פשוט וברור מתוך דבריו ובעל א"ת אי הוה שפיל לסיפיה דלישנא הוה נהירא ליה". אך נראה שאת התעלומה פתר המדפיס של מש, ואלו דבריו שם בגלילוק: "דרך הראב"ע לציין על תחילת הפסוק וכאן כוונתו ולא וכו' — מדגש הצד"י".

- כלומר, המלה "ולא" היא ציטוט מתחילת הפסוק (ו לא יכלה עוד הצפינו...).
- 97 ל,ב,ש,ש,1ד,בר: = ע,מע: ח"פ. בספר החילופים מהד' ליפשיץ יש כאן הסכמה, אך היא נוגעת לגעיה בוי"ו ולא לניקוד הרי"ש. וראה הערת ליפשיץ שם (תרגום לעברית): זה מוכיח שגם ב"א קורא ויגרשום בשוא תחת הר' (כך ב"ל,ב); בניגוד לזה ראה הערת בער בדה"ט סע' 52 (עמ' 42). יש לציין שזוהי הסכמה כללית בין ב"א לבין ב"נ המופיעה בראש ספר החילופים. ראה דה"ט דותן עמ' 271.
- 98 ל,ל,3ל,ב,ש,ש,1ד,מש,תס,מע,בר: = ע: מלעיל. תס (ובדומה ראב"ע כאן): "מלרע שלא כמנהג בנחי העי"ן...". גם רד"ק (מכלול, מהד' ליק תרכ"ב עמ' ק) מנה תיבה זו בין החריגים במלרע.
- 99 ל,ל,3ל,ש,ש,1ד,מע,בר: צ' בשוא. ב: שמוח ז,כט; ת,א,ד,ה,ו,ח,ט: = ; שמוח ת,ג: צ' בשוא. ראה ייבין עמ' 30, 31 וראה נספח.
- 100 ב: = ל,ל,3ל,ש,ש,1ד,תס,מע,בר: שוא. דה"ט דותן (שער כ'): "רב פינחס ראש ישיבה קרי:.... קְרֹוּתָה...". וראה עוד שם עמ' 257.
- 101 ל,ל,ב,ש,1ד: בלא מתג כלל. ל,ד,בר: מתג בלמ"ד השימוש. חס,מע: מתג בלמ"ד השורש; ס"א מתג בלמ"ד השימוש; ס"א מתג בשתייהן. ראה ייבין עמ' 160 ואילך ("העדפות") וראה נספח.
- 102 ל,ל,3ל,ב,ש,ש,1ד,בר: = ד,ע,מע: מתג ומונח. תס: מתג במ"ם השנייה. מש: בלא מונח (בלי להזכיר את המתג). ראה דה"ט-דותן עמ' 239, ועמ' 367 הע' 34.
- 103 ל,ל,3ל,ב,ש,ש,1ד,מ,מש,תס,ע,מע,בר: = ד: קדמא. חס,מע: ס"א קדמא; ס"א תלישא קטנה. תס: מביא את מש המצטט את את: "בתלשא לא בקדמא". לדעת מש הפוונה לתלישא גדולה, ולדעת תס הפוונה לתלישא קטנה, אך תס עצמו סטה מדעת את.
- 104 ל,ל,3ל,ב,ש,ש,1ד,תס,ע,מע,בר: = ד,תס?: גרשיים. ראה ברויאר עמ' 53.
- 105 ל,ל,3ל,ב,ש,ש,1ד,ע,מע,בר: = ד: בקדמא. במהד' ליפשיץ של ספר החילופים יש כאן הסכמה על מקף, אך נראה שהיה גם נוסח פנוסח ד, שהרי זה נוסח ספר החילופים: "ואלדי לם יכתלף פיה כלמא ואחדו ווי לא כן לכונץ הגברים (שמות י, יא) פאן ליס פיהא מן קראהא באולה אעני כדא לכונץ הגברים אלא במקף". ובתרגום עברי (על-פי כת"י ערת דבורים): ואשר לא נתחלפו מלה א' והיא לא כן לכונץ הגברים, כי לא היה בהם מי יקראנה (באילה) [באולה] אלא במקף, ועוד, בהערה מביא ליפשיץ את כת"י B, המציץ כאן מחלוקת: ב"א במקף, ב"נ בקדמא. ראה ברויאר עמ' 54; ייבין עמ' 166.
- 106 ל,ל,3ל,ב,ש,ש,1ד,מש,תס,מע,בר: = ד: חסר דחסר. מש: ס"א חסר דחסר.
- 107 ל,ש,ש,1ד,מש,תס,מע,בר: = ל,3ל,ב: מלא יו"ד. מש: ס"א מלא יו"ד.
- 108 ל,ל,3ל,ב,ש,ש,1ד,ע,מע,בר: = ד,תס: דרגא תביר.
- 109 ל,ל,3ל,ב,ש,ש,1ד,מש,תס,ע,מע,בר: = ע,מע: סימון פפול של הטעם. מש,תס: רד"ק כתב מלרע (שרשים, שרש כה). איך ספק שטעותו של רד"ק נובעת

- מסימון הורקא בסוף התיבה, שהרי היא מסוימת תמיד בסוף התיבה, ואפילו הטעמה מלעיל.
- 110 ע,מע: = ל,ל3,ב,ש,ד,בר: קדמאה (יבז) במונח וז"ק, בתראה (פס' יג) בלא מתג. תס: קדמאה במונח וז"ק (מבלי להזכיר בתראה). ש1: בתראה בלא מתג (קדמאה אינו ניתן לקריאה בתצלום). אין ספק שפאן טעות במ"ג, והתשובה הנכונה היא פפי שנדפסה ב"הלבנון" (ראה נספח): "הבתים קדמאה במונח ז"ק ובתראה בלי מתג". ראה ייבין עמ' 144.
- 111 ד: = ל,ל3,ב,ש,ש,1,ע,מע,בר: דגש. "פיון שהדגש נכתב בשי"ן בין ראשיה האמצעי והשמאלי, במקום שלפעמים הרווח צר, ייתכן שהיה שם דגש בפתח, אך לא היה ניכר פראוי; שאם לא כן עלינו להניח שבעניין זה היה הפתח שונה מרוב פתבי-היד העתיקים" — דברי ייבין, עמ' 57, הע' 10. ייתכן שסימן הרפה מידו של המשיב.
- 112 ל,ב,ש,ש,1,ד,מש,תס,ע,מע,בר: =. מש: "וספרים מדויקים במתגים אלה נבוכים הם". תס: "מתג המ"ם שלא כדיון". ע: "המם מתוגה שלא כדיון". ייבין עמ' 89 פותח שב"ל אולי מחוקה הגעיה. וראה עוד שם עמ' 127.
- 113 ל,ב,ש,ש,1,ד,מש,תס,ע,מע,בר: =. ע: "הפ"א דגושה והיה דינה להרפות על משקל בשכבו בכחבו".
- 114 ל,ב,ש,ש,1,ד,מע,בר: =. מע: ס"א קמץ.
- 115 ל,ל3,ב,ש,ש,1,ד,מש,תס,ע,מע,בר: =. מש: "הפ"א רפה שאין כאן אתי מרתוק". כלומר, אין דגש של אתי מרתוק כאשר התיבה הראשונה בבניין קל מגזרת נחי ל"ה (עבר נסתר). ובדרכי הניקוד והנגינות לר' משה הדרשן (מהד' ד"ש לרינגר, עמ' 62): "ועוד יש לומר מפני שאין משפט נגינת מלת עשה, וחרה היותם לעיל אך משפטם לרע כמשפט כל חטופי למד ועלתה למעלה מפני קירוב הנגינות... ועל כן "ועשה פסח" הפ"א רפויה אין דין דחיק כי עשה נגינתו למטה בשי"ן ונסוגה הנגינה בעי"ן...". אך במקומות רבים בא דחיק גם פשיש נסיגה לאחור בתיבה הראשונה, ואין סיבת רפיון הפ"א כי אם זו שהבאנו לעיל, או בלשונו של ר' יהודה בן בלעם (ספר טעמי המקרא, הובא אצל י"פ גומפרץ, מבטאי שפתנו עמ' 217): "וכל מקום שתמצא חיבה שהיא לעבר כגון למה תָּרָה לך, אשר עָשָׂה כָּרְאוֹנוּ, חוּק יְהוָה בָּס, אַעפ"י שִׁמְלֶךְ דְּחֹק הִיּה שְׁמָה". וראה עוד את דברי גומפרץ שם, עמ' 235.
- 116 ל,ל3,ב,ש,ש,1,מש,תס,מע,בר: =. ד: פתיב ובאך, קרי יבאך.
- 117 ל,ל3,ב,ש,ש,1,מש,תס,בר: =. ד,ע,מע: זקף קטן.
- 118 ל,ב,ש,ש,1,מש,תס,מע,בר: =. ד: חס"ו ודגש בשי"ן. ל3: חס"ו, הניקוד אינו נראה בתצלום.
- 119 ל,ל3,ב,ש,ש,1,ד,תס,מע,בר: =. ע: מונח. מע: ס"א מונח.
- 120 ל,ב,ש,ש,1,ד,מש,תס,מע,בר: =. את,מש,תס מציינים "רביע"; משמע, הייתה לפנייהם (ולפחות לפני את) גרסה אחרת.

- 121 ב,ש,ד,מש,חס,בר: = ש,ע,מע: ח"פ ובלא געיה. ל: פתח. מש,חס,ע,מע: ס"א פתח. ראה ייבין עמ' 18-19 ועמ' 173.
- 122 ל,ב,ש,ש,ד,מש,ע,מע,בר: = חס,מע: חילוף, ב"א כי במונח. ב"נ במקף. אך בספר החילופים מהד' ליפשיץ אין פאן חילוף פי אם הסכמה על מונח. המעתיק טעה פאן והחל לכתוב "מונח ומרכא" במקום לצטט את המלים שעליהן מוסבה השאלה; אח"כ התחרט וסימן קו מתחת המלה המיותרת ותחתיו תיקן.
- 123 ל,ב,ש,ש,ד,ע,מע,בר: = איני יודע ממה נובעת השאלה. ואמנם, בתנ"ך לטריס (שיצא לראשונה לפני שנת תזר"ח, המצוינת בראש מ"ג) אין פאן מתג.
- 124 ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש,בר: = ע,מע: מתג ביו"ד. ד: ישיר, במירכא. חס: ס"א מתג ביו"ד; חילוף, ב"א מתג בשי"ן ב"נ מתג ביו"ד. אך במהד' ליפשיץ של ספר החילופים אין פאן חילוף, פי אם הסכמה על מתג בשי"ן. ראה ייבין עמ' 174.
- 125 ל,ב,ש,ש,ד,מש,בר: = ע,מע: דגש. ע מספיר שהדגש "בעלילת המתג". ראה ייבין עמ' 55.
- 126 מע: = ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש,חס,בר: שוא. ראה דה"ט דותן עמ' 34.
- 127 ל,ל,ב,ש,ש,ד,ע,מע,בר: = מש,חס: מקף; נערמר. ראה ברויאר עמ' 55; ייבין עמ' 237.
- 128 ל,ל,ב,ד,חס,מע: = ש,ש,ד,מש,בר: שוא. ראה דה"ט דותן עמ' 286.
- 129 ל,ב,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = ע: "הכ"ף דגשה ועוברת על חק יהו"א". ראה ייבין עמ' 54, והשוה מס' 130.
- 130 ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = ע: "גם זה עובר על חק יהו"א". ראה ייבין עמ' 54, והשוה מס' 129.
- 131 ל,ב,ש,ש,ד,מש,חס,א,מע,בר: = נראה שאין השאלה נובעת פי אם מזרות הדגש; השוה חילופי הנוסחאות בתנ"ך גינצבורג פאן: ס"א רפה.
- 132 ב,מע: = ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש,בר: שוא.
- 133 ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש,בר: = ש,ד,חס,ע,מע: מתג בקו"ף. ב"הלבנון" (ראה נספח) פאן: הקו' נמתג, ונראה שפאן הגרסה הנכונה.
- 134 ל,ל,ב,ש,מע,בר: = ד: בלא מתג. חס,ע: מונח: מאנחם.
- 135 ל,ל,ב,ש,מע,בר: = ב,ש,ד: בלא מתג. חס: מונח.
- 136 ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש,מע,בר: = חס,מע: ס"א שש נקודות.
- 137 ב,ש,מש?: = ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש?, חס,ע,מע,בר: שתי מלים. ראה ייבין עמ' 82; ברויאר עמ' 260-261, והע' 1 בעמ' 261.
- 138 ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש,בר: = ד,חס: זקף גדול: אל-המדבר. ע,מע: מתיגה בוקף: אל-המדבר. ראה דברי ברויאר (עמ' 52): "הטעמת ד היא שלב שני בהתפתחות הנוסח: תחילה הפכו רביע לזקף קטן; הואיל ואין זקף זה יכול לעמוד לבדו, הפכוהו לזקף גדול. השלב השלישי — שהוא הכרחי לשיטה זו — הוא בנוסח ראו"ה: אל-המדבר".
- 139 ל,ל,ב,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = אין שאלתו של ספיר נובעת ממחלוקת בין המקורות, פי אם מהדין בתיבה זו אצל חס.

- 140 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = . תס מספיר פי הערת מס"ק ד: 'לי' ומלרע" היא
 "על דרך זרות, כי משפטה להיות מלעיל". ומוסיף: "...וחדוש הוא שהרד"ק
 במכלול (מהד' ליק, תרכ"ב, עמ' ק) לא מנאה בן הזרים הטעמים (צ"ל
 המעטים. ר"ז). מנחי העין הבאים מלרע".
- 141 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ב,ר: = . ע, מע: מחג ומונח. תס: מחג במ' השנייה.
- 142 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ת,ס,מע,בר: = . תס,מע: ס"א תביר.
- 143 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ע,מע,בר: = . ד,ע: מלעיל. תס,מע: ס"א מלעיל.
- 144 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = . מש: מלא יו"ד (מבלי להזכיר ניקוד). ע:
 "לא קרי י"ו".
- 145 חילופי הטעמים אינם בסוף הקונטרס, וגם ב"הלבנון" אינם.
- 146 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,מש,בר: = . מש?,תס,מע: סגול. מש: מביא את את, שלדעתו
 סגול. ראה ברויאר עמ' 39-40.
- 147 ל,ל,3,ב,ש,ד,ע,מע,בר: = . מש,תס: זקף בלא מתיגה. מע: ס"א זקף בלא
 מתיגה. נוסח ש1 אינו ברור: ונִשְׁבַּעְתָּ(?).
- 148 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ע,מע,בר: שני מתגים (ביו"ד וביקו"ף). ד: מתג ביו"ד. תס: בלא
 מתג פלל. ב"הלבנון" (ראה נספח): "היוד נמתג", אך לפי מ"נ פאן אין לדעת
 אם יש פאן שני מתגים או מתג אחד ביו"ד, ומסתבר שבפטר היו פאן שני
 מתגים. ראה ייבין עמ' 182 (יט.6).
- 149 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ת,ס,מע,בר: = . תס: חילוף, ב"א צירי, ב"נ סגול (את החילופים
 מביא בד"כ מרשימת החילופים שבסוף ד, וכאן הציטוט מגילוף ד). החילוף
 אינו מצוי במהד' ליפשיץ, אך הוא נזכר אצל גינצ', המסורה, ח' 591.
- 150 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ת,ס,מע,בר: = . לא ברור ממה נובעת השאלה, ובחילופי
 הנוסחאות שפתנ"ך גינצבורג: ס"א קמץ.
- 151 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,מש,תס,מע,בר: = . מש,תס: ס"א מלא דחסר.
- 152 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ת,ס,מע,בר: = . נראה שהשאלה נובעת מהטעמת התיבה
 הראשונה במפסיק חלש יותר מהמפסיק שפתיבה השנייה (טיפחא — אתנת).
- בתנ"ך לטריס התיבה הראשונה בקמץ, וכן בחילופי הנוסחאות שפתנ"ך
 גינצבורג, בשם ס"א.
- 153 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,מע,בר: = . מע: "או"ה ככל הדפוסיים גם בכי"י שור נגח
 (נראה שפאן טעות וכנתו: שור נגח. ר"ז). אבל בכי"י של נ"ד שור בקדמא...".
- 154 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ת,ס,בר: = . (פלומר: וכי"גף שור-איש). ע,מע: מירכא
 ותביר. בדה"ט'דוֹתן (שער ג') מנויות תיבות אלו בין הפסוקים היוצאים מן
 הפלל בענין משרתי התביר; וראה ייבין עמ' 220.
- 155 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . תס,מע: חילוף, ב"א חולם, ב"נ קמץ.
 אך בספר החילופים (מהד' ליפשיץ) אין פאן חילוף פי אם הספמה על חולם
 (ואולי אין ההספמה על החולם פי אם על הגעיה בנו"ן; ראה ייבין עמ' 168).
- 156 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,ע,מע,בר: = . תס: תלישא קטנה.
- 157 ל,ל,3,ב,ש,1,ד,מע,בר: = . ע: מונח: דבר.

- 158 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,תס,ע,מע,בר: . נראה שאין השאלה נוגעת בניקוד החי"ת
(בחטף) קמץ, כי אם בניקוד הרי"ש, שדרפה להיות מנוקדת פחה, ורק כאן
מנוקדת קמץ, "והוא לסבת האתנח" (הס).
- 159 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,מע,בר: . תס (בעקבות את): הענה בצירי. ראה ברזיאר
עמ' 42.
- 160 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,תס,מע,בר: . ע: מלא יו"ד וחסר וי"ו.
- 161 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,מע,בר: . ע: מלא יו"ד.
- 162 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,ע,מע,בר: . מש: ס"א (סכירין) ולא, וראה ראב"ע
כאן הגורס, כנראה, ולא. ש: 1: חיבת לא על מחיקה, ועל הגיליון: מוג'.
- 163 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,מע,בר: . מש: תס: ס"א מלא דמלא.
- 164 מע: . ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,בר: שוא.
- 165 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,ע,מע,בר: . תס: "בכל ספרי אספמיא נקוד
תמר...". מש: "ור' שמואל נקד תמר מ"ם רפה...". בתשובה כאן: "כן
תרויהוק", אך אין חיבה זו מצויה עוד, והפונה לחיבה הבאה (מס' 166): אגרשנו.
חדע שפן, שהרי ב"הלבנון": "אגרשנו, הריש בחטף פחה, וכן השני".
- 166 ב,ש,תס,ע,מע: . ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,בר: שוא. תס: חילוף, ב"א אגרשנו,
ב"נ אגרשנו(?). החילוף הזה הוא חילוף פללי שבין ב"א לבין ב"נ בלשון
"גרישה", שלב"א ח"פ ברי"ש פאשר השי"ן מנוקדת סגול, ולב"נ שוא. ראה
ייבין עמ' 39: "דה"ט"דוחן עמ' 271 ועמ' 379 הע' 10 והע' 15. ב"הלבנון" (ראה
נספח): "הריש בחטף פחה, וכן השני", בפס' ל. וראה לעיל בסמוך, מס' 165.
- 167 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,ע,מע,בר: . מש תמה על רש"י, ראב"ע והחזקוני
הגורסים: ואת.
- 168 ל,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,ע,מע,מלא יו"ד.
- 169 ל,ב,ש,ש,ד,ד,תס,ע,מע,בר: . ע: ס"א מונח: על.
- 170 ל,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,ע,מע,בר: . מש: "מלרע שלא כמשפט...".
- 171 ל (נמחק מיוגן ותוקן לפשטא), ב,ש,ש,ד,ד,בר: . ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מע: מונח.
- 172 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,תס,מע,בר: . תס: ס"א תלישא קטנה.
- 173 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,בר: . ד,ע,מע: פחה. ראה ייבין עמ' 69.
- 174 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,בר: . ד,מש,ע,מע: סגול.
- 175 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,ע,מע,בר: . נראה שהשאלה נובעת מדיוגן של מש
במילוי הה"א.
- 176 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,מש,תס,מע,בר: . ע: הראשון חסר (פס' כה). מש: ס"א
הראשון חסר. בשאלה: "וכן כולם" הפונה, כפי שמפורט ב"הלבנון" (ראה
נספח), לחיבה כתפות שבפס' כו.
- 177 ל,ל,ב,ב,ש,ש,ד,ד,תס,ע,מע,בר: . ד: קדמא ודגש קל. ברזיאר עמ' 53 כותב:
"במקום אחד נתחלף (ב"ד. ר"ז) פשטא בקדמא; אך נוסח זה לא נתקבל
בהוצאות הרגילות: רמני תכלת וארגמן (ד ש מ' כח, לג); ל,ב,ש,ש,ד,ד,רמני". אך
נראה שלא נתחלף פשטא בקדמא, אלא לא סומן במקום הנכון. חדע שפן, שהרי

- אם פאן קדמא, התי"ו חייבת להיות רפויה, אך בתצלום ד שבידי נראה דגש ברור בתי"ו.
- 178 ל,ל,3,ב,ש,1,ש,מש,תס,ע,מע,בר: = . ד: ק"ח ומלא. מש, תס: ס"א שוא. ייבין עמ' 35 מביא מס"ק של ש: "להמלמד (ב"א. ר"ז.) קְתָנֹת, לבן נפתלי קְתָנֹת". אך היא לא נזכרת בחילופים. ראה דה"ט"דוֹתן שער י"ט, ועמ' 252 שם.
- 179 ל,ל,3,ב,ש,1,ש,מש,תס,בר: = . ד,ע,מע: מקף ומתג בכ"ף. ראה ברויאר עמ' 55.
- 180 ל,ב,ש,1,ש,מש,תס,ע,מע,בר: = . ל,3, ד: מירכא טיפחא. תס: ס"א מירכא טיפחא.
- 181 ל,ל,3,ש,1,ש,בר: = . ב,ד: מקף ובלא מתג. מש,תס,ע,מע: אשר, בקדמא. ראה ברויאר עמ' 54.
- 182 ל,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . מש,תס: תמהים על ראב"ע שגורס פאן: הכבש אחד (השוה במדבר כח, ד וראב"ע שם).
- 183 ל (הראשון, בפס' מ, תוקן מש"נ לח"נ), ל,3,ב,ש,1,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = . תס: ס"א שש נקודות.
- 184 ל,ל,3,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,מש,תס,בר: = . מש,תס (בשם אח), מע: קמץ. ראה ברויאר עמ' 38.
- 185 ל (תוקן מסגול ומקף לצירי ומונח?), ל,16,ב,ש,1,ש,מש,תס,מע,בר: = . ד,ע: סגול ומקף. מע: ס"א סגול ומקף.
- 186 ל,ב,ש,1,ש,מש,בר: = . ד,תס,ע,מע: ח"פ.
- 187 ל,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,בר: = . ע,מע: ח"פ בשניהם (פס' ב,ג).
- 188 ל,ב,ש,1,ש,מש,תס,מע,בר: = . ד: סגול. מע: ס"א סגול.
- 189 ל,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = . מס"ק ד: י"ס ושתה.
- 190 ל,ב,ש,1,ש,ד,ע,מע,בר: = . ע: ס"א מלרע.
- 191 ל,ל,3,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,בכתי היד הקו"ף הרגילה דבוקה (רגל הקו"ף לגגה). מס"ק ד: קו"ף דבוקה. מש,תס,מע,בר: קו"ף רגילה. מש,תס: ס"א קו"ף דבוקה.
- 192 ל,ל,3,ב,ש,1,ש,ד,בר: = . ע,מע: ח"פ.
- 193 ל,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,מע,בר: = . מס"ק ד (בגיליון): "ארחם חד מן פתחין [באס"פ] דספרא".
- 194 ל,ל,3,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = . מש,תס: ראב"ע גרס קמץ.
- 195 ל,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,מש,תס,בר: = . ד,מע: שש נקודות. תס: ס"א שש נקודות. ראה ברויאר עמ' 42.
- 196 ל,ל,3,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = . תס: ס"א קדמא ואולה. ראה ייבין עמ' 230.
- 197 ל,ל,3,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,תס,מע,בר: = . תס: ס"א שש נקודות.
- 198 ל,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = . תס: ס"א מירכא טיפחא. ראה נספח.
- 199 ל,ל,3,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,בר: = . ה,מע: רביע.
- 200 ל,ל,3,ל,16,ל,ב,ש,1,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = . מש: מביא את החזקוני הגורס ימצא באל"ף.

- 201 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,תס,מע,בר: = . חס,מע: ס"א מ"ם בפתח (בשם רד"ק).
- 202 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . לכאורה קיימים כל התנאים לדחיק, אך הבי"ת רפה, וזה הבסיס לשאלה.
- 203 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,ע,מע,בר: = . ע,מע: ס"א קדמא ואולה.
- 204 ל,ב,ע,מע: = . ל,ש,ש,ד,ד,בר: שוא.
- 205 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,בר: = . מע: פור.
- 206 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = . ד: פתח. מע: ס"א פתח. ראה ברויאר עמ' 42-43.
- 207 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = . ע: חס"י תנינא. מע: ס"א חס"י תנינא.
- 208 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = . ש: התלישא אחרי הגרשיים. השוה מס' 17, וראה ייבין עמ' 232.
- 209 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = . ל,ש,מש: שוא וחס"ו. תס: ס"א שוא. ל: חטף קמץ חוקן משוא? ייבין (עמ' 35) מצטט מס"ק ש: "להלמד בכְתָנְתָם, לבן נפתלי בכְתָנְתָם", ומוסיף: "אך אין זה נזכר בחילופים". השוה מס' 178.
- 210 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מע,בר: = . מע: ס"א פתח.
- 211 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מע,בר: = . ד,תס: פתח. מע: ס"א פתח. הפסוק שייך לפרשת מצורע, והמעתיק טעה. ראה ברויאר עמ' 39.
- 212 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,ע,מע,בר: = . ע: ס"א צירי.
- 213 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,ע,מע,בר: = . השאלה לא נבעה מנוסח שונה כי אם מרפיון הבי"ת, שהוא, כביכול, מנוגד לכללי הדחיק.
- 214 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מע,בר: = . מע: ס"א פתח.
- 215 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מש,תס,בר: = . ד,תס,מע: הראשון בפתח והשני בקמץ. מש: ס"א הראשון בפתח והשני בקמץ. ראה ברויאר עמ' 37.
- 216 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,ע,מע,בר: = . ע: ס"א רביע.
- 217 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . ד: את, בלא וי"ו.
- 218 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . ע,מע: ס"א הוא, ה"א בחיריק.
- 219 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,ע,מע,בר: = . ד,ע,מע: והיא, בקדמא. ראה ברויאר עמ' 54.
- 220 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ד,ע,מע,בר: = . ע: ס"א הוא, ה"א בחיריק.
- 221 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מע,בר: = . מע: ס"א כִּי־תִהְיֶה; ס"א כִּי־תִהְיֶה.
- 222 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מע,בר: = . ל,ש,ד: בנקב, בלא מקף ובמירכא. מס"ק ה: "פלוג' בנקבו". מחלוקת זו היא חילוף. ב"א מקף, ב"נ בלא מקף ובמירכא (נוצר במהד' ליפשיץ).
- 223 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = . תס: ס"א קמץ.
- 224 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = . ד: מלא וי"ו וקמץ. מע: ס"א קמץ.
- 225 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,בר: = . מע: מתג. ראה ייבין עמ' 31.
- 226 ל,לל,3ל,16ל,ב,ש,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה.

- 227 ל16, ב, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע: = . ל, ל, 3, ש, ש, 1, ב, ר: שוא. ראה ייבין עמ' 31; דה"ט דותן עמ' 259, ועמ' 375 הע' 38.
- 228 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, ע, מ, ע, ב, ר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה, אך השוה תנ"ך גינצבורג (בכרך אחד): והחזקת בו, במונח ורביע.
- 229 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ע, ב, ר: = . מע: ראב"ע גורס פאן ואם, בוי"ו.
 ב"טקסטוס" מס' 2 (עמ' 58) מביא הפרופ' גושן-גוטשטיין שינויים אחדים בין נוסח הפתח (לפי מ"נ) לבין נוסח ל (לפי תנ"ך ביבליה היבראיקה). אחד השינויים הוא (בתרגום עברי): ויקרא כה, נא: ספיר: אם-עד ביבליה היבראיקה: אם-עוד. משמע, הבין מלשון השאלה: "בלי ואו", שהפונה לחסרון הוי"ו שפתיכה עוד; אך אין ספק שזו טעות, והשאלה פוונה להעדר וי"ו החיבור שלפני הפתיכה אם, שהרי רי"ה מביא את ראב"ע הגורס ואם, וזהו הבסיס לשאלתו של ספיר. תדע שכן הוא, שהרי בכל מקום שהשאלה במ"נ מוסבה על חסרון וי"ו אם הקריאה, נוקט ספיר לשון "חסר", ובכל מקום שהשאלה מוסבה על וי"ו שבתחילת הפתיכה, נוקט לשון "בו"; "בלי ו"; "בלא ו" וכיו"ב.
- 230 ל, 3, ב, ע, מ, ע: = . ל, ל, 16, ש, ש, 1, ד, ב, ר: שוא. מע: ס"א שוא.
- 231 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . ש: חסר וי"ו (תוקן ממלא לחסר). מש, ת, ס: ס"א חסר וי"ו. לפלא שאצל ברויאר המחלוקת הזאת אינה מוזכרת. (ראה ג. 1, עמ' 81, ש — אלבש"ד).
- 232 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . נראה שהשאלה נובעת מהדיון אצל מש, הגם שאין הוא מביא נוסח אחר.
- 233 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, ע, מ, ע, ב, ר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה, והיכן מצא ספיר נוסח אחר, מלא וי"ו.
- 234 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . מס"ק ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע: ס"א איביהם, בה"א.
- 235 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ע, ב, ר: = . מע: ס"א (רד"ק) שש נקדות.
- 236 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה, אך בחומש רעדלהיים (שהוציא בער) מלא יו"ד.
- 237 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . ראה דיונו של רי"ה ב"מע בעניין שמות הנשיאים, וראה מס' 238 בסמוך. "שניהם": איב; ב, כה.
- 238 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . ש: הראשון (איב): שתי מלים, השני (ב, כה): שתי מלים מתקנות לאחת. ל: שתי מלים מתקנות לאחת. ראה דיונו של רי"ה ב"מע בעניין שמות הנשיאים, והשוה מס' 237 בסמוך. ראה עוד ייבין עמ' 83.
- 239 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, ב, ר: = . נראה ששאלת ספיר נובעת מהדיון הארוך אצל מש ואצל מע.
- 240 ל, ל, 3, ל, 16, ב, ש, 1, ב, ר: = . ל, ש, ש, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע: מלא וי"ו. ראה ברויאר עמ' 85, 280, 205, 87.

- 241 ל, 16ל, ב, ש, ד, 1, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . 3: פתח, רפה ובלא מתג. ש: פתח, רפה ומתג ביו"ד הראשונה. ע: קמץ, רפה ומתג. מ: (בשם רד"ק): "...ע"ן הפעל רפה אשר לא כרת..."; חילוף, ב"א מתג, ב"נ בלא מתג. החילוף הזה אינו מצוי במהד' ליפשיץ, אך הוא נזכר אצל גינצ', המסורה, ח' 595.
- 242 ל, 16ל, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . מ, ש, ת, ס: החזקוני גורס כאן פתח.
- 243 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ש, 1, מ, ש, ? ת, ס, ? ב, ר: = . ד, מ, ש, ? ת, ס, ? ע, מ, ע: קמץ. ראה ברויאר עמ' 38.
- 244 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ש, 1, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: = . ד, ע: חטף קמץ: העזיאל.
- 245 ד, ע: = . ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ש, 1, מ, ש, ת, ס, מ, ע, ב, ר: שוא. ראה דה"ט דותן שער י"ט, ועמ' 252 וכו'.
- 246 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ש, 1, ד, ע, מ, ע, ב, ר: = . מ, ע: ס"א אַת, בלא מקף ובמירכא.
- 247 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, ב, ר: = . ש: 1: תוקן ממלא לחסר? מ: ש: "הנ"ל בהעתק הללי ובספרים מדוייקים חסר וא"ו..."; ומשמע מדבריו שראה נוסח אחר.
- 248 ש: = . ל, 16ל, 3ל, ב, ש, 1, ד, ע, מ, ע, ב, ר: שוא. ראה דה"ט דותן שער י"ט, שם נאמר יש משחוקת בניקוד הקערה (במדבר ז, פה) ודומיה, "ואין לדבר הזה שרש כי אם ברצון הסופרים". ראה ייבין עמ' 38.
- 249 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ש, 1, ד, ע, מ, ע, ב, ר: = . מ, ש, ת, ס: זקף קטן. ראה דברי ר"ה ב' מע המסביר מניין נבעה טעותם של מ, ש, ת, ס.
- 250 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, 1, ד, ב, ר: = . ע: פתח.
- 251 ל, 16ל, ב, ש, 1, ד, ב, ר: = . 3: מ, ע: לאשר אשם לו.
- 252 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, 1, ד, מ, ע, ב, ר: = . ע: קמץ.
- 253 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, ב, ר: = . מ, ש, ת, ס: סבירין הוא. ל: תוקן מחיריק לשורוק. השוה מס' 254 בסמוך.
- 254 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, ב, ר: = . ת, ס: ס"א היא, ביו"ד. ל, ש: תוקן משורוק לחיריק. השוה מס' 253 לעיל בסמוך.
- 255 להלן סיכום השיטות:
- (א) נו"נים הפוכות, לפני "ויהי בנסע" ואחריו: מ, ש, ת, ס, ב, ר: = . ל, 3ל, 16ל, ב, ש, מ, ע: 2. ד: אין סימנים פלל. בכל המקורות הגודל פגודל שאר אותיות הספר.
- (ב) נו"ן של "בנסע" ונו"ן ראשונה של "כמתאננים": ל, 3ל, 16ל, ב, ש, מ, ע, ב, ר: = . ד: נו"נים רגילות, אך הפוכות מימין לשמאל: ב[סע; כמתאננים].
- 256 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ד, ב, ר: = . ע, מ, ע: חטף פתח.
- 257 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, ב, ר: = . מ, ע: שְׁטוֹ, שתי תלישות. מ, ש, ת, ס: לא ידוע אם מלעיל או מלרע, אך בספר "פתח דברי" מצייין בפירוש מלרע. ע: "לעיל".
- 258 ל, 16ל, 3ל, ב, ש, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, ב, ר: = . נראה שאין השאלה נובעת פי אם

- מזרות הכתיב. אך ראה חילופי הניסחאות בתנ"כים מהד' גינצבורג וביפליה היבראיקה: ס"א מצאתי, באל"ף.
- 259 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,בר: = . ע,מע: מונח רביע.
- 260 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = . מס"ק ש: עניו ק'. תס: "...ענו כתיב, וקרי עניו, רמ"ה, א"ת, ו"ל מ"ש. ואולם בחומש קדמון כתיבת יד, כחוב גם כן ענו ונכתב בצדו כלשון הזה, כן כתיב וכן קרי, והני דכתיבי מלגיו ענו ומלבר עניו קרי משו' דלא בקיאי בלישנא דקודש".
- 261 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . מש,תס: ס"א אחר, בלא וי"ו.
- 262 ל,ל,3,ב,ש,ד,בר: = . ע,עמ: עד, במירכא.
- 263 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,מש,תס,בר: = . מש: מקף (מפלי להזכיר את היו"ד). ד: היש, בצירי ובלא מקף. מע: היש, בסגול ובמקף. תס: חילוף, ב"א במקף ב"נ בלא מקף. החילוף אינו מצוי במהד' ליפשיץ, אך הוא נזכר אצל גינצ', המסורה, ח' 595.
- 264 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,בר: = . ע,מע: אשר, בקדמא ובלא מקף.
- 265 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . נראה שאין השאלה נובעת אלא מזרות ההטעמה, וכן ציינו מש,תס: "מלרע", אף-על-פי שלא נראה שהיה לפנייהם נוסח אחר.
- 266 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . מש,תס: ס"א חסר. ל: תוקן מחסר למלא.
- 267 ב,תס,ע,מע: = . ל,ל,3,16,ש,ד,בר: הכ"ף בשוא לבד.
- 268 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,ע,מע,בר: = . נראה שאין השאלה נובעת אלא מכך שניקוד הבי"ת בפתח "מתבקש", על מנת לנקד פתנועת החטף שבאות הפאה, אלא שפאן אין טיעון זה קיים, פי הבי"ת פאן היא אות שימוש וה"א הידיעה פאחד, וניקודה הוא פה"א הידיעה, המקבלת קמץ לפני אל"ף.
- 269 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . מש,תס: ס"א מלא דמלא (רש"י).
- 270 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,בר: = . ע,מע: ולא, בקדמא.
- 271 ל,ל,3,ב,ש,ד,בר: = . 16: הראשון בלא מתג, השני לא ניתן לקריאה בתצלום. ד: הראשון במתג, השני בלא מתג. ע,מע: מתג בשניהם.
- 272 ל,ל,3,16,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . ד: הִבְיֵאתָנוּ. מש,תס: ס"א הִבְיֵאתָנוּ.
- 273 ל,ל,3,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . 1. הראשון אינו קריא בתצלום, בשני שני טעמים. 16,ב,ש: בראשון טעם אחד ביו"ד, בשני שני טעמים. ייבין (עמ' 189) פותב שבר' 1 טעם אחד ביו"ד בראשון, וראה עוד עמ' 187 שם.
- 274 ל,ל,3,ב,ש,ד: = . ל,ע,מע,בר: מלא וי"ו שוא ומתו בוי"ו. 16: חסר וי"ו, שוא ובלא מתג. תס: מלא וי"ו (מפלי להזכיר ניקוד או מתג). נראה שאין השאלה נובעת אלא מהערת תס, שממנה נובע, אולי, שראה נוסח אחר.

- 275 ל,ל,ב,ש,ד,ע,מע,בר: = ע:ס"א רביע.
- 276 ל (תוקן משוריק?), ל,ל,ב,ש,ד,תס,מע,בר: = תס (בשם את): ס"א הוא.
- 277 ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = מש,תס:ס"א חסר וי"ו.
- 278 ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = איני יודע ממה נובעת השאלה, אך במקומות אחרים מצאנו ב"ת פקמץ (השוה תנ"ך לטריס, תנ"ך גינצבורג ועוד).
- 279 ל,ב,ש,ד,ע,מע,בר: = נראה שאין השאלה נובעת אלא מזרות ההטעמה.
- 280 ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = מש,תס:ס"א חסר וי"ו.
- 281 ל (תוקן מדגש לרפה), ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,בר: = ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: דגש. מש,תס: חילוף, ב"א רפה, ב"נ דגש. אך במהד' ליפשיץ אין פאן חילוף, פי אם הסכמה על רפיון הבי"ת. ראה ייבין עמ' 59.
- 282 ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = מש,תס:ס"א מלה אחת. ייבין (עמ' 80) פותב שב-ש אולי תוקן ממלה אחת לשתי מלים, אך לי נראה שאין פאן תיקון.
- 283 ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = מע:ס"א קמץ.
- 284 ל,ל,ב,ש,ד,בר: = ע,מע:קבה, במונח. ראה ייבין עמ' 37, הע' 18.
- 285 ל,ל,ב,ש,ד,בר: = ע,מע:מתג.
- 286 ל,ל,ב,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = ע:ס"א חסר יו"ד.
- 287 ל,ל,ב,ש,ד,בר: = ע,מע:כי, במקף.
- 288 ל,ל,ב,ש,ד,בר: = ע,מע:ח"פ ומתג.
- 289 ל,ל,ב,ש,ד,תס,ע,מע: = ל,ל,ב,ש,ד,בר: מתג ושוא. ד: שוא ובלא מתג. ראה דה"ט"דו"תן עמ' 258.
- 290 ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = לא מצאתי מקורות שבהם הכתיב שונה, אך מש,תס מביאים נוסח אחר: מוציאם, במי"ם סופית.
- 291 ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,מע,בר: = מש,תס:ס"א חסר דחטר.
- 292 ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהדיון אצל מש,תס.
- 293 ל,ל,ב,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = תס: "מלרע, אולי מפני שר"ל שישתמש גם בדיבור, עתה אשורנו, דברי אמת". ע מציין שרק פאן "עתה" בוקף קטן ומלרע.
- 294 ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מנדירות ההטעמה הזאת. ראה ייבין עמ' 187.
- 295 ל,ל,ב,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = ש:1 מלה אחת. ל,ש: משמואל, כתוב מלה אחת ומוטעם פשתיים. מש,תס:ס"א מלה אחת. ראה ייבין עמ' 82.
- 296 ל,ל,ב,ש,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = ד: וי"ו זעירה. (וכן במס"ק: "וי"ו זוטא והיא חד מא"ב מאותיות קטנות"). מש,תס,מע,בר: וי"ו קטיעא: = מס"ק: וי"ו קטיעא (הוספה מאוחרת).

- 297 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ת:ס"א חסר דחסר.
- 298 ל,ל,3,ב: = ל,ל,16,ש,1,ד,ב,ר: מונח ושוא. מש:ת:ס: שוא (מבלי להזכיר את ההטעמה). ע,מע: חטף פתח ומקף.
- 299 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס: = (פלומר, על-דבר-פעור, פעמיים בפסוק). מש:ת:ס: ד"ה - "השלישי במקף, לא במרכא" (הפונה לצירוף על-דבר-פעור השני בפסוק, ואולי משמע מדבריהם שהראשון במונח, מזה שלא כתב: הראשון והשלישי במקף). ד: הראשון על-דבר-פעור, השני על-דבר פעור. ע,מע: הראשון על-דבר פעור, השני על-דבר פעור.
- 300 ל,ל,3,ב,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ל:הָרְאוּבֹנִי. ש:הָרְאוּבֹנִי. ת:ס: לדעת ר' זלמן הענא אולי האל"ף עיצורית (אלה דבריו בצוהר התיבה, תיבת האותיות, אות ו': "... לא ייתכן שתבאנה שתי אותיות נחות ונסחרות רצופות אחרי תנועה אחת באמצע תיבה..."). ראה ברויאר עמ' 37.
- 301 ל (תוקן מפתיב יו"ד לכתוב וי"ו), ל,ל,3,16,ב,ש (תוקן מפתיב יו"ד לכתוב וי"ו), 1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהדיון אצל מש:ת:ס.
- 302 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ד:ש נקודות. ראה ברויאר עמ' 42.
- 303 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = מש:ס"א את, ואת, ואת. ת:ס: ס"א את, את, ואת, ואת.
- 304 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ע,מע: מחג.
- 305 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ע,מע: זקף קטן ודגש בנו"ן.
- 306 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ד: קנת, בפתח. מש:ת:ס: רוב ספרים קמץ בלמ"ד "לָה", משמע, היה לפנייהם נוסח אחר, כנראה בפתח.
- 307 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ת:ס,מע: "הסמך ראו להיות בדגש...".
- 308 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ע אינו מעיר כאן, אך בפסוק הפא (טו) — מלא בשתי יו"דים.
- 309 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ל:16:מלא וי"ו. מש:ת:ס:ס"א מלא וי"ו.
- 310 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ל: מלא וי"ו. מש:ת:ס:ס"א מלא וי"ו. ראה ברויאר עמ' 73.
- 311 ל,ל,3,16 (נמחקה יו"ד), ב,ש,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = מש:ת:ס:ס"א מלא יו"ד.
- 312 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = מש:ת:ס:ע:ס"א קמץ בל"ת.
- 313 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ע:רביע.
- 314 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ד,ת,ס,מע:צירי. ראה ברויאר עמ' 41.
- 315 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = ד: חסר יו"ד. מש:ת:ס:ס"א (מדרש) חסר יו"ד.
- 316 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = מש:ת:ס:ס"א חסר דחסר.
- 317 ל,ל,3,16,ב,ש,1,ד,ש,1,ד,ת,ס,ע,מע,בר: = מש מצייך, שזה אחד משני יוצאים מן

- הכלל המוטעמים מלרע, וזאת בגין התיבה הבאה הפותחת באל"ף, בדומה להטעמה ולניקוד של התיבה "למה".
- 318 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,מש,תס,ע,מע,בר: = . ד: מלרע.
- 319 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,בר: = . ע,מע: ולא, במונח ובלא מקף.
- 320 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,?,מש,תס,בר: = . ד,?,ע,מע: מלעיל. תס: ס"א מלעיל.
- 321 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,מש,תס,מע,בר: = . ד: נרב, בקמץ. תס: ס"א נרב, בקמץ. אין ספק שהשאלה מכוונת אך ורק לניקוד הוי"ו בתיבה "ורב", אך הרי"ש בתיבה זו מנוקדת פתח בלא ספק, ואין זו פי אם טעות בהעתקה.
- 322 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,בר: = . ד,תס,מע: פתח. "וכן כולם", הכונה לדברים פרק ב, פס' י,א, כא. ראה ברויאר עמ' 39.
- 323 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,מש,תס,ע,מע,בר: = . ד: שרין, בשי"ן ימנית.
- 324 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,מש,תס,מע,בר: = . מש,תס: ס"א מלא וי"ו.
- 325 ל,ש,ש,1,ד,תס,ע,מע,בר: = . נראה שהשאלה נובעת מהדיון אצל תס שממנו נראה שראה נוסח אחר.
- 326 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,מש,תס,מע,בר: = . מש,תס,מע: ס"א לבעל, בלמ"ד.
- 327 ל,ש,ש,1,מש,תס,ע,מע,בר: = . ד: מירכא ופשטא. מש,תס,מע (וכן את, ע"ש): ס"א פשטא.
- 328 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . מש,תס: ס"א חסר וי"ו.
- 329 ל,ש,ש,1,מע,בר: = . ד,תס: פתח. מע: ס"א פתח. ראה ברויאר עמ' 39.
- 330 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,מש,תס,מע,בר: = . תס (בשם "דברי אמת"): "... צריך עיון למה נסוג אחר..."
- 331 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,בר: = . ע,מע: בעיניי, במקף.
- 332 ל,ש,ש,1,ד,מע,בר: = . ע: אן הנשקע. מע: ס"א אן הנשקע.
- 333 ל,ש,ש,1,מש,תס?,ע,מע,בר: = . (פלומר, מונח ומתג). ד,תס?: מונח ומירכא. ראה ייבין עמ' 185-186.
- 334 ל,ש,ש,1,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . מש,תס: ס"א חסר וי"ו.
- 335 ל,ש,תס,ע,מע,בר: = . בתצלום ד שלפניי אין לזהות את הטעם, אך הוא מסומן באמצע התיבה ולא בתחילתה. ולפי תס נראה שהטעם ב"ד הוא תלישא קטנה. ר"ת = תלישא גדולה.
- 336 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,מע,בר: = . מע: ס"א אשר אנכי מצוך היום. פסוק זה מופיע בתצלום מתוך הפתח שהתפרסם ב"טקסטוס" מס' 5 (עמ' 58), ונראה שההטעמה שם היא, אכן, קדמא, מהפך ופשטא.
- 337 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,מש,תס,ע,מע,בר: = . נראה שהשאלה נובעת מהספק שבדברי ר"ה ב"מע בעניין השי"ן (ימנית או שמאלית), ומהדיונים אצל מש,תס. בתצלום הנזכר בהע' 336 מופיעה תיבה זו, והיא, אכן, חסרה וי"ו, אלא שלא ניתן לזהות את הנקודה המבחינה שמעל השי"ן.
- 338 ל,ל,ל,16,ש,ש,1,ד,תס,בר: = . ע,מע: דגש. תס: ס"א דגש. תיבות אלו מופיעות בתצלום הנזכר בהע' 336, וקו הרפה נראה בבירור מעל הפ"א.

- 339 ל,ל,16,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = . ע: ס"א מלעיל. חיבה זו מופיעה
בחצלוים הנזכר בהע' 336, והיא, אכן, מוטעמת מלרע.
- 340 ל,ל,16,ד,מש (במד' כג, יח), ע,מע: = . ש,ש,1,בר: שוא. חיבה זו מופיעה
בחצלוים הנזכר בהע' 336, והשי"ן, אכן, מנוקדת ח"פ.
- 341 ל,ל,16,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = . מש,חס: ס"א מלא וי"ו.
- 342 ל,ל,16,ש,ש,ד,בר: = . מש: "במאריך או בגלגל, לא במקף", פלומר, במירכא
או במונח. תס (בשם את): "במאריך ולא בשופר", פלומר, במירכא ולא במונח.
ע, מע: כי, במונח. ראה ברויאר עמ' 54.
- 343 ל,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = . מש,חס: ס"א מלא דמלא.
- 344 ל,ל,16,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = . ד:
מלא יו"ד. מש,חס: ס"א מלא יו"ד.
- 345 ל,ע,מע: = . ש,ש,1,ד,בר: שוא. מע: "זה ודאי צ"ע למה רשם (יהב"י. ר"ו).
הכ"ף בח"פ...". ראה דה"ט דותן עמ' 191.
- 346 ל,ל,16,ש,ש,ד,ע,מע,בר: = . מע: ס"א הוּא, במונח. אין ספק שהשאלה היא
על המקף, ולא על פתיב החיבה "העבר" שהועתקה בטעות מלאה וי"ו.
- 347 ל,ש,ש,ד,מש,חס,מע,בר: = . מש,חס: ס"א יצאָתם.
- 348 ל,ש,ש,1,מש,חס,בר: = . ד,ע,מע: אָת-, בסגול ובמקף.
- 349 ל,ל,16,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = . מש,חס: ס"א וללכת, בוי"ו.
- 350 ל,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = . ד (בגיליון): "צ"ע אחריהם לרו"ל". מש,
חס,ע,מע: ס"א אחריהם.
- 351 ל,ל,16,ש,ש,ד,תס,ע,מע,בר: = . מע: ס"א דגש.
- 352 ל,ל,16,ש,ד,מש,חס,מע,בר: = . תס,מע: ס"א רגלכם; הלמ"ד בצירי. הפסוק
שייך לפרשה הקודמת, והמעתיק טעה.
- 353 ל,ל,16,ש,ש,ד,תס,מע,בר: = . תס,מע: ס"א חשמרו, בלא נו"ן.
- 354 ל,ש,ש,ד,מש,חס,ע,מע,בר: = . מש,חס: ס"א רפה.
- 355 ע,מע: = . ל,ל,16,ש,ש,ד,בר: שוא.
- 356 ע,מע: = . ל,ש,ש,ד,בר: חסר וי"ו ושוא. ל16: חסר וי"ו (הניקוד אינו ניכר
בחצלוים). תס: חסר וי"ו (מבלי להזכיר את הניקוד).
- 357 ל,ל,16,ש,ש,ד,בר: = . מע: מתג.
- 358 ל,ל,16,ש,ש,1,מש,חס,בר: = . ד,מע: לא-, במקף.
- 359 ל,ש,ש,ד,מע,בר: = . ל16: סגול. נראה שהשאלה נובעת מהדיון אצל רו"ה ב-
מע.
- 360 ל,ל,16,ש,ש,1,מש,חס,בר: = . ד,ע,מע: בכל-תבואתך ובכל, הראשון במקף
והשני בקדמא. ע: ס"א שניהם מוקפים.
- 361 ל,ל,16,ש,מע,בר: = . פתח. ראה ברויאר עמ' 39.
- 362 ל,ל,16,ש,ש,ד,בר: = . ע,מע: לא-, במקף.
- 363 ל,ל,16,ש,ש,1,מע,בר: = . ד: פתח. ראה ברויאר עמ' 39.

- 364 ל (תוקן מקמץ?). ש, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, בר: = . נראה שהשאלה נובעת מההשוואה
שעורך רו"ה ב' מע עם במד' יח, כ: תנהל, בקמץ.
- 365 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, בר: = . מ, ש, ת, ס: ס"א (רד"ק) קמץ.
- 366 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, בר: = . מ, ש, ת, ס: ס"א (המאירי) מלא וי"ו.
- 367 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ע, מ, ע, בר: = . ד, ת, ס: פתח. ראה ברויאר עמ' 39.
- 368 ע, מ, ע: = . ל, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, בר: שוא.
- 369 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, בר: = . ע: ח"פ. ראה דה"ט דותן עמ' 191,
וב' נוסח אחר" לשער ה', עמ' 286.
- 370 ל, ש, ש, 1, ע, בר: = . ד, מ, ע: קדמא ואזלא. ראה ברויאר עמ' 52.
- 371 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, מ, ע, בר: = (*). מ, ע: ס"א אל-פתח/בית אביה.
- 372 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, בר: = . מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע: דפה, בה"א. בר: ס"א דפה, בה"א. ראה
ברויאר עמ' 87.
- 373 ל, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, בר: = . נראה שהשאלה נובעת מהדיונים אצל
מ, ש, ת, ס, מ, ע.
- 374 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, בר: = . מ, ש, ת, ס: ס"א (סמ"ג) וכי, בוי"ו.
- 375 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, מ, ע, מ, ע, בר: = . ד: קמץ. ת, ס: ס"א קמץ. ראה ברויאר עמ' 39.
- 376 ל, ש, ש, 1, ד, מ, ע, בר: = . מ, ע: ס"א זקף גדול.
- 377 ל, ש, ש, 1, ד, ת, ס, מ, ע, בר: = . ת, ס: לפי את ל, במירכא. ונראה מדברי רו"ה ב' מע
שאף הוא ראה נוסח אחר.
- 378 ל, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, בר: = . ד: השערה, בחטף פתח. מ, ע: ס"א מלרע; ס"א
ע, העי"ן נשולח ראש, ע, ה"ן נטול יאה השמאל, ואלץ יאה השמאל, ואלץ יאה השמאל, ואלץ יאה השמאל.
- 379 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, בר: = . מ, ש, ת, ס: ס"א זקף.
- 380 ל, ש, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, בר: = . מ, ש, ת, ס: ס"א מלא וי"ו.
- 381 נראה שהשאלה הייתה: באר (בפתח), והתשובה: כן. ל, ש,
ש, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע, בר: = . מ, ש, ת, ס: קמץ. מ, ע: ס"א קמץ.
- 382 נראה שהשאלה הייתה: למטה (דגש - בטי"ת), והתשובה: כן. ל, ל, ש,
ש, 1, מ, ע, בר: = . ד: רפה.
- 383 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ע, מ, ע, בר: = . ד, ת, ס: פתח. מ, ע: ס"א פתח. ראה ברויאר עמ' 39.
- 384 ל, ל, ש, ש, 16, ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, ע, מ, ע, בר: = . בגיליון ד: "בקעת ספרי" נמצא ומה".
תיבה זו, והבאות אחריה, פלולות פבר בכתר ארס צובה שלפנינו, וכל התשובות
נכונות.
- 385 ש, מ, ש, ת, ס, בר: = . ל (ייתכן שיש ניסיון לתקן לפתח), ש, 1, ד, מ, ש, ת, ס, מ, ע:
קמץ. מס"ג ה: "פלוג' נשבעתי". מ, ש, ת, ס: חילוף, ב"א פתח. ב"נ קמץ. מ, ע:
טעות במסירת החילוף, והחילוף הנכון: ב"א אשר-נשבעתי, ב"נ אשר נשבעתי,
אך אין מחלוקת בנוגע לניקוד. אך במהד' ליפשיץ החילוף הוא, אכן: ב"א פתח,
ב"נ קמץ. יש לציין שבפותר תוקן קמץ לפתח (ייבין עמ' 16). ראה ברויאר עמ'
35, וכן מאמרו של הנ"ל ב"לשוננו" מד, ד' תמוז התש"ב 243 ואילך, בעניין
חילופי הניקוד שבין ב"א לבין ב"נ. עיין מס' 384.

(*) כ"כ היה פתח, ו

את: 13
כ"כ היה
16 - 15

והוא

- 386 ל,ש,16,ש,ד,מע,בר: = ע: אַתְּ, בסגול ובמקף. עיין מס' 384.
- 387 ש,מש,חס,ע,מע,בר: = ל: ה־לִי. ש,1,ד: ה־לִי (הלמ"ד בלא ניקוד). ד (בגיליון): "לטוראי ה' לחוד. לה' לחוד, לנהרדעי הל' לחוד ה' לחוד לספרי' אחרי' חדא מלחא". עיין מס' 384.
- 388 ל,ש,1,ש,ד,מע,בר: = ד: סגול ומלעיל. מע: ס"א סגול; ס"א מלרע. עיין מס' 384.
- 389 ע,מע: = ל,ל,16,ש,ד,מע,בר: שוא. ראה דה"ט-ד'ותן עמ' 192, ועיין מס' 384. חפ = חטף פתח.
- 390 ל,ש,1,ש,ד,מע,בר: = ד: פתח. מע: ס"א פתח. עיין מס' 384.
- 391 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מזרות הניקוד. ראה בעניין זה ייבין עמ' 68.
- 392 ל (תוקן ממקף למונח). ק,ש,1,ד,מע,בר: = הפונה, מן הסתם, לצירוף 'כי לא' השני בפסוק. איני יודע מניין נובעת השאלה, אך בחילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א כ"לא, במקף.
- 393 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהדיון אצל מש פתח' לו,ט. בכ"י פטרבורג (מובא בחילופי הנוסחאות שבתנ"ך האוניברסיטה העברית): וקני, הצירי בו"ו (מתוקן מ: וקני). ראה ייבין עמ' 67.
- 394 ל,ק,ש,1,ד,בר: = מע: צירי.
- 395 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א צירי.
- 396 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהניקוד הזר (התיבה מוטעמת טיפחא, מפסיק לא חזק — בהתחשב בשאר הטעמים שבאותה צלע שבפסוק), והשוה תנ"ך גינצבורג: תשתע, בפתח. ובכ"י פטרבורג (מובא בחילופי הנוסחאות שבתנ"ך האוניברסיטה העברית) תוקן מפתח לקמץ.
- 397 ל,ק,ש,1,ד,בר: = מע: קמץ.
- 398 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = איני יודע מניין נובעת השאלה, אך השוה: יִחַנְנוּ (ישע' כז, יא); יִחַנְנוּ (אי' לג, כד), אלא ששם הגוף שונה.
- 399 ל,ק,ש,1,מש?,מע,בר: = ד,מש?: מְשַחַת, בפתח.
- 400 ל,ק,ש,1,ד,בר: = מע: אֶסְגַּנְכִּים, בקדמא.
- 401 ל,ק,ש,1,ד,מש,בר: = מע: באו לך, בלא מקף. מש: ס"א בלא מקף. הוי"ו שלפני 'באו' יתרה, ונראה בבירור שהפונה לצירוף הראשון משני הצירופים שבפסוק.
- 402 ל,ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהניקוד הזר (פתח באתנח).
- 403 ל,ק,ש,1,ד,בר: = מע: פתח.
- 404 ל,ק,מש,מע,בר: = (פלומר, מונח ומתג). ש: מְבַרְךְ; הניקוד ב'ערף' מטושטש. ד: עָרַף (מונח ומירכא); מְבַרְךְ. נראית הגעיה ברי"ש, אך אין לזהות את הטעם שבעי"ן.
- 405 ל,ק,ש,1,ד,בר: = מע: מלרע ומתג בה"א.
- 406 ל,ק,ש,1,מש,מע,בר: = ד: איש אל-רעהו. מש: ס"א אל-רעהו. הפונה פאן

להפטר השבת הראשונה של חנוכה, שהיא גם הפטרת פרשת 'בהעלתך',

והשוה מס' 477.

407 ל,ק,ד,בר: = מע: שוא.

408 ל(נמחק קולם?). ק,ש,ד,מע,בר: = ד(בגיליון), מש: ס"א כלה, בחולם.

409 ל,ק,ש,ד,מע,בר: = מע: ס"א סוּגָה, בסגול.

410 ל,ק,ש,ד,מע,בר: = איני יודע ממה נובעת השאלה, אך בתנ"ך גינצבורג כאן:

למבטח, בפתח.

411 ל,ק,ש,ד,מע,בר: = ד: מלא וי"ו.

412 ל,ק,ש,ד,מע,בר: = מע: ס"א מירכא טיפחא.

413 ל,ק,ש(תוקן ממלא לחסר?). ד,מע,בר: = מע: ס"א מלא יו"ד.

414 ל,ק,ש,ד,מע,בר: = איני יודע ממה נובעת השאלה, אך בתנ"ך גינצבורג כאן

מלא יו"ד.

415 ל,ק,ש,ד,מע,בר: = הפונה לחיבת 'יעקוב' השנייה שפפוק. איני יודע ממה

השאלה נובעת, ונראה שהסיבה היא מיעוט הפעמים שהתיבה מלאה וי"ו

במקרא. ומפל מקום בחילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א חסר וי"ו.

416 ל,ש: = ק,ד,מש,מע,בר: שוא ומתג. ואלה דברי הרב ברויאר (בפרק 'הנוסח

ומקורותיו' שבתחילת ספר ירמיה עם פירוש 'דעת מקרא', עמ' 61, הע' 39):

"בנוסח ק"קמץ הוא קמץ גדול; ואין ספק, שכן הוא גם בנוסח הכתר ור"ל; אלא

שהם השמיטו את הגעיה פדרפס בתיבות רבות המוטעמות במשורת. והשוה את

דברי מ"ש כאן, המביא את ספקו של הרד"ק על טיבו של הקמץ הזה".

417 ל,ל,ק,מש?,בר: = ש: הראשון ממושטש בתצלום, השני: קדשה, בצירי.

ד: הראשון בצירי והשני בסגול. מש?,מע: שניהם בצירי. ראה דברי הרב

ברויאר בפרק 'הנוסח ומקורותיו' שבתחילת ספר שופטים עם פירוש 'דעת

מקרא', עמ' 44, הע' 5.

418 ל,ל,ק,ש,ד,בר: = מע: חמש נקודות.

419 ל,ל,ק,ש,ד,מע,בר: = מש?: פתח. מע: ס"א פתח.

420 ל,ל,ק,ש,ד,בר: = מע: סגול ובלא מתג.

421 ל,ל,ק,ש,ד,בר: = מש: נרדס?, נרדס?, ויעף. מע: נרדס; ויעף.

422 ל,ל,ק,ש,בר: = ד: עי"ן בשוא, נו"ן בקמץ, תי"ו בלא מתג. מש: שוא ופתח

(מבלי להזכיר את המתג). מע: עי"ן בח"פ, נו"ן בקמץ, תי"ו במתג.

423 ל,ל,ק,ש,ד,מע,בר: = מע: ס"א כרע נפל. האג"ת האג"ת האג"ת האג"ת האג"ת האג"ת

424 ל,ש,ד,מע,בר: = השאלה אינה נובעת ממחלוקת בין המקורות, פי אם מכך

שהתיבה ראויה היתה להסיג טעמה לאחור מפני 'קירוב טעמים'. בחילופי

הנוסחאות שבתנ"ך האוניברסיטה העברית: ש: ? נגע. ונראה שזו טעות סופר

בכה"י או פתח.

425 ל,ש,ד,בר: = מע: וְשָׁב, בשוא.

426 ל,ק,ש,ד,מע,בר: = מש?,מע: חמש נקודות.

427 ל,ק,ש,ד,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהדין הארוך אצל מש.

- 428 ל,ל,ק,ש,1,מע,בר: = ד: מלא יו"ד.
- 429 ק,ש,1,בר: = ל: ד, מקף, מתג בה"א. מע: והחיק, בקדמא ובלא מקף. מש: מתג בה"א? מתג בחי"ת? שני מתגים?; חילוף, ב"א מתג בחי"ת, ב"נ מתג בה"א. החילוף אינו מצוי במהד' ליפשיץ, אך הוא נזכר אצל גינצ', המסורה, ח' 605. בפתר נמחקה הגעיה בה"א וסומנה בחי"ת. ראה ייבין עמ' 173.
- 430 ל,ק,ש,1,ד,מש,מע,בר: = מש: ס"א אָל, באל"ף. מע: חילוף, למערבאי על, למדינחאי אל. חילוף זה מצוי ברשימת חילופי מערבאי — מדינחאי שבסוף ל,ד, ואצל גינצ', המסורה, ח' 628. ברש"י המודפס ב"ד: אל, באל"ף (ובמק"ג דפוס וארשה תרכ"ב-תרכ"ו תיקון).
- 431 ל,ק,ש,1,מש,מע,בר: = ד: מן־בְּהֶמָה. מש: "כתב רד"ק מן בהמה כתיב, וקרי מהבהמה עכ"ל. כן הוא במקצת ספרי הדפוס אבל בספרים כ"י שלפני וגם בדפוסים ישנים כתוב מהבהמה ואין כאן ק' וכתיב כלל".
- 432 ל,ק,מש,בר: = ד, מע: בלא מתג.
- 433 ל,ק,ש,1,ד,מש,מע,בר: = מש: ס"א למִשְׁחָךְ, שי"ן בחטף קמץ וחי"ת בח"פ. קמץ וחי"ת בח"פ.
- 434 ל,ק,ש,1,מש,מע,בר: = ד: בכס לעיניכם. מש, מע: ס"א בהם לעיניכם.
- 435 נראה שהשאלה הייתה: כן תהיינה. ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א כן תהיינה, במונח ורביע.
- 436 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א לכפֹר, בוקף קטן.
- 437 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א תלישא קטנה.
- 438 ל (תוקן מ: ולד), ק,ש,1,ד,מש,מע,בר: = מס"ק, ד, מש: למערבאי כתיב וקרי ילד: למדינחאי פתיב ולד וקרי ילד. חילוף זה מצוי ברשימות החילופים שבסוף ל,ד, וכן אצל גינצ', המסורה, ח' 624.
- 439 ל,ק,ש,1,ד,בר: = מע: לעבדי דוד.
- 440 ל,ק,ש,1,ד,בר: = מע: לך בָּא, במונח וזקף קטן.
- 441 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א מה־אתן זה; ס"א מה אתן־זה.
- 442 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א עתה, בלא וי"ו.
- 443 ל,ק,ש,1,מע,בר: = ד: מלא וי"ו.
- 444 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א מלא וי"ו.
- 445 ל,ק,ד,מע,בר: = 1: ש: חסר וי"ו. מע: ס"א חסר וי"ו. ראה ברויאר עמ' 109.
- 446 ל,ק,ש,1,מש,מע,בר: = ד: וקול סוס, בוי"ו. מע: ס"א וקול סוס, בוי"ו.
- 447 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א ויגידו, במירכא.
- 448 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א בית־.
- 449 ל,ק,ש,1,ד,בר: = מע: ויהי סֵאָה סֵלַח.
- 450 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א פתח.
- 451 ל,ד,בר: = 1, מש, מע: חטף קמץ. ייבין (עמ' 31) פותח, שגם ב"ק הסמ"ך בשוא, אך בתצלום שלפניי לא ניתן לזהות. וראה עוד שם עמ' 125, וראה דה"ט-דוֹתָן עמ' 259.

- 452 ל,ק,ש,1,ד,מש,מע,בר: = ד,מש,מע: חילוף, למערכאי פתיב וקרי עד, למדינחאי פתיב עת וקרי עד. החילוף מצוי ברשימות שבסוף ל,ד, וכן אצל גינצ'ו, המסורה, ח' 628.
- 453 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א בגויס, בכי"ת.
- 454 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = השאלה נובעת מפך שלכאורה היה ראוי לבוא דחיק, וראה דברי רו"ה ב"מע.
- 455 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א את-רעיך.
- 456 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א בכואם אל-שערי החצר.
- 457 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהדיון הקצר אצל רו"ה ב"מע, ואולי ראה נוסח אחר. השוה חילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א זקף גדול.
- 458 ל (חוקן ממלא לחסר) ק,ש,1,ד,מש,מע,בר: = מש: ס"א מלא יו"ד.
- 459 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = ד: מלא וי"ו. מע: ס"א מלא וי"ו.
- 460 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהדיון הקצר אצל רו"ה ב"מע, שממנו משתמע שאולי ראה נוסח אחר: בדבר, בכי"ת.
- 461 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = נראה שהשאלה נובעת מהניקוד הזר לכאורה של הבי"ת (אלא שבאמת אין הניקוד זר, ואין זו "בי"ת הידועה", כי אם בי"ת שאמורה הייתה להיות מנוקדת שוא, וקיפלה את תנועת החטף שאחריה).
- 462 ל,ק,ד,מש,מע,בר: = 1: שוא. מהדיון ב"מש משתמע שיש אולי נוסח אחר. השוה חילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א חטף קמץ; ס"א שוא; ס"א פתיב ואשקולה וקרי ואשקלה. השוה עוד עזרא ח, כה: פתיב ואשקולה וקרי ואשקלה. ראה ייבין עמ' 36. בדה"ט-דו"ח (שער י"ט) נזכרת המלה ואשקלה בין המלים שהסופרים רשאים לנקד בשוא או בחטף קמץ פרצונם, וההפניה היא לעזרא שם; אך בחילופי הנוסחאות מביא דו"ח את כ"י ע"10 (הפונה לכ"י ספריית בודלי שבאוקספורד מס' 347. פוּס) המפנה לירמיה פאן. וראה עוד שם עמ' 254, ועמ' 371 הע' 2.
- 463 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א אַת, בדרגא ובלא מקף.
- 464 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א וְאַחַד, בסגול ובמקף.
- 465 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א כִּי, במקף.
- 466 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ס"א אֲשֶׁר; ס"א אֲשֶׁר (מונח לגרמיה).
- 467 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מהדיון אצל רו"ה ב"מע נראה שראה גם ס"א בקמץ, וכן הוא בתנ"ך גינצבורג.
- 468 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: אֲשֶׁר, בקדמא.
- 469 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: חִי"ת בסגול.
- 470 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = מע: ברביע.
- 471 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = ד: ה"א רפה.
- 472 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = ד,מש?, מע: מהפך.
- 473 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = ד,מע: גימ"ל רפה.

- 494 ל,ק,ש,1,ד,בר: = . מע: רי"ש בח"פ וחסר וי"ו (שניהם).
- 495 ל,ק,ש,1,ד,מש?,בר: = . מש?,מע: קמץ.
- 496 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = . מע: ס"א שנת, בלא וי"ו; ס"א גאלי, חסר וי"ו.
- 497 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = . מש: דל"ח דגושה.
- 498 ל,ק,ש,1,מש,מע,בר: = . ד: וינקן. מונח ומירכא.
- 499 ל,ק,ש1 (תוקן ממלא לחסר?), ד,מע,בר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה, אך השוה תנ"ך גינצבורג כאן: וצדיקים, מלא דמלא.
- 500 ל,ק,מש?,בר: = . ש,1,ד,מש?,מע: מלא דמלא. מש: מסתפק בין ארבע האפשרויות: ינקתיו, ינקותיו, יונקתיו, יונקותיו.
- 501 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = . איני יודע ממה השאלה נובעת, ונראה שהסיבה היא הניקוד הזר, לכאורה, של הפ"א.
- 502 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה, ונראה שהסיבה היא הניקוד הזר, לכאורה (פתח באתנח), והשוה תנ"ך גינצבורג כאן: הָסֵם, בקמץ.
- 503 ל,ק,ש,1,ד,מע,בר: = . מע: ס"א מלא וי"ו וחסר יו"ד.
- 504 נראה שהשאלה היא על דגשות הוי"ן. ל,ק,ש,1,מש,מע,בר: = . ד: מלא וי"ו ווי"ן רפה.
- 505 ל,ק,ש,1,בר: = . ד, מע: מלא יו"ד.
- 506 ל,ק,ש,1,מש,בר: = . ד: נאצמיתם, בשוא.
- 507 ל,ש,1,מש,ע,מע,בר: = . ד: מלעיל. ע: "...והקוראו מלעיל משמיע ממנו שם ע"ז".
- 508 ל,ש,1,ד,מע,בר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה, אך השוה חילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א חסר וי"ו.
- 509 ל,ד,מע,בר: = . איני יודע ממה נובעת השאלה, אך השוה חילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א שניהם מלאים וי"ו.
- 510 ל,מש?,ע,מע,בר: = . ד,מש?: חסר וי"ו.
- 511 ל,ד,מש?,מע,בר: = . מש?,ע: פתח. רו"ה ב"מע כותב שגרסת ע היא טעות סופר.
- 512 "כולם": ב,ב,ז,י,ט. ש,1,מש,מע,בר: = . ל: הראשון והשלישי מלא דמלא, השני מלא דחסר. ד: הראשון מלא דחסר, השני והשלישי מלא דמלא. ע: השני מלא דמלא (אינו מעיר בראשון ובשלישי). מש: הראשון ס"א מלא דחסר. ראה ברויאר עמ' 267.
- 513 ד,מש,בר: = . ל,ש,1,מע: מלא דמלא.
- 514 ל (נמחקה יו"ד), ד,מש,מע,בר: = . ש:1: מלא דמלא. איני יודע ממה נבעה השאלה, אך השוה חילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א מלא דמלא; ס"א חסר דמלא.
- 515 מש,מע,בר: = . ל,ש,1,ד,ע: חסר וי"ו. מש: ס"א חסר וי"ו. ראה ברויאר עמ'

- 516 "כולם": ב, כא; ג, ו; ט, ב. ל, ד, מע, בר: = ש1 (הראשון והרביעי): (השאר חסרים בכה"י). איני יודע ממה נבעה השאלה.
- 517 ל, ד, ע, מע, בר: = נראה שהשאלה נובעת מהדיון אצל רו"ה ב"מע.
- 518 ל, ד, מש, מע, בר: = איני יודע ממה נבעה השאלה, אך השוה חילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א חסר וי"ו.
- 519 ל, ד, מש, מע, בר: = נראה שהשאלה נובעת מהדיון אצל מש.
- 520 "אשקול": ג, ט. ל, ע, מע, בר: = ש1 (לשקול): (אשקול חסר בכה"י). ד: לשקול — מלא וי"ו וזקף קטן; אשקול — מלא וי"ו. מש: שניהם מלאים וי"ו (מבלי להזכיר את הטעמת 'לשקול').
- 521 איני יודע מהו "כולם", שהרי התיבה מצויה רק פעם אחת במגילה. ש1, מש, מע, בר: = ל, ד, מלא וי"ו. מש: ס"א מלא וי"ו.
- 522 ל, ש1, מש, ע, מע, בר: = ד, מש?: דגש בכ"ף. בתחילת ספר החילופים במהדורת לפשיץ יש חילופים פלליים בין ב"א לבין ב"ג, ואחד מהם הוא מקומנו: ב"א כ"ף רפה, ב"נ כ"ף דגושה. ראה ייבין עמ' 53 וראה מאמרו של הרב ברויאר ב'לשוננו' מד, ד' חמוז התש"ס עמ' 252 וכו'.
- 523 ל, ש1, מש, ע, מע, בר: = ד, מש?: שוא. לפי דה"ט-דותן (שער י"ט) "אין להבר הזה (ניקוד שוא או חטף קמץ. ר"ז). שרש פי אם ברצון הסופרים", אך ראה דברי דותן בניתוח השער (עמ' 252).
- 524 ל, מע, בר: = ד: חסר וי"ו תנינא.
- 525 ל, בר: = ד, מש, מע: חסר יו"ד. ראה ברויאר עמ' 23.
- 526 ל, ד, מע, בר: = מש: חסר יו"ד. ר' שלמה גאנצפריד ב'קסת הסופר' נזחב שלדעתו יש פאן טעות סופר ב"מש וצ"ל חסר וי"ו, ולא חסר יו"ד.
- 527 ל, ד, מע, בר: = איני יודע ממה השאלה נובעת, אך בחילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א חסר וי"ו.
- 528 ל, ש1, ד, בר: = מש: שיש גי' דעה.
- 529 ל, ש1, ד, בר: = מע: קמץ.
- 530 ל, ש1, ד, מע, בר: = מש: מלא וי"ו (מבלי להיזקק לדגשות הבי"ח). נראה שהשאלה נובעת מזרות הפתיב (במקומות שהפתיב אינו "תקני", הוא בדרך כלל חסר, ורק במקומות מועטים מלא).
- 531 ל, ש1, מש, ע, מע, בר: = ד: בלא וי"ו. מש: ס"א בלא וי"ו. ראה ברויאר עמ' 23.
- 532 ל, ש1, ד, בר: = ע, מע: קמץ פול"ת.
- 533 ל, ד, מע, בר: = איני יודע ממה נובעת השאלה.
- 534 ל, ש1, מש, מע, בר: = ד, ע: בפניהם. ראה ברויאר עמ' 23.
- 535 'שניהם': פאן וכפס' כב. ש1, מש, מע, בר: = ל, מש?: ע: שניהם מלאים וי"ו. ד: הראשון חסר וי"ו והשני מלא וי"ו. ראה ברויאר עמ' 23.
- 536 ל, ש1, ד, מע, בר: = נראה שהשאלה נובעת מדברי רו"ה ב"מע.
- 537 ד, מע, בר: = ל, ש1: מלא וי"ו.

- 538 ש1, ד, ע, מע, בר: = . ל: מלא יו"ד תנינא. איני יודע ממה נובעת השאלה, אך
 בחילופי הנוסחאות שבתנ"ך גינצבורג: ס"א מלא.
- 539 ל, ש1, מע, בר: = . ד: מלא בשתי יו"דין. ראה ברויאר עמ' 23-24.
- 540 ל, ש1, ד, מש, ע, מע, בר: = . מש: חילוף, למערבאי פתיב אחרש, למדינחאי
 פתיב אחרשוש. החילוף נופר ברשימות שבסוף ל, ד, וכן אצל גינצ', המסורה,
 ח' 637.
- 541 ל, ש1, מש, מע, בר: = . ד: מלא וי"ו. מש: ס"א מלא וי"ו.
- 542 נראה שהשאלה היא זו: כל 'ינתן', 'וינתן', 'תנתן', 'ותנתן' שהם מלעיל, כולם
 בצירי, לבד מהתיבה שציין, שהיא מלעיל וסגול; ואין פונת השאלה לברר אם
 התיבות הללו מוטעמות כולן מלעיל (השוה: ט, יג: יִנְתָּן; ט, יד: וְתִנְתָּן; שניהם
 מלרע). ל, ע, מע, בר: תִּנְתָּן במקף ובגעיה בנו"ן. ד: תִּנְתָּן, מלעיל וקדמא ובלא
 מקף. מע: ס"א צירי. לכאורה נראה שלפי התשובה לא הייתה התיבה מוקפת
 בכתר (כמו ד), אך למעשה אין היוקקות ישירה לחריג (וג), אלא רק ל"כל וינתן
 ותנתן". ומכל מקום נראה שהמשיב ראה את הגעיה בנו"ן כסיבה מספקת לכנות
 את הטעמת התיבה 'מלעיל'.
- 543 ל, ש1, ד, ע, מע, בר: = . ע: ס"א את-כל-היהדים. מס"ק ד: "ב' ומטעי' בהו".

נספח: השינויים שבין "מאורות נתן" לבין "הלבנון" *

- א. מלים הפתובות ב"מאורות נתן", אך לא הודפסו ב"הלבנון": מס' 105,76,52.
- ב. מלים שנדפסו ב"הלבנון" ושאין ב"מאורות נתן":
- 1) בראשית ב, כג: לְקַחְהָ, הַקּוֹף בַּח"ק. ל, ד, מֶשֶׁת, תֵּא, ע, מַע, בַּר: = . השאלה נובעת מזרות הניקוד, כפי שפותר רוי"ה ב"מפורש".
 - 2) בראשית ב, כד: יַעֲזֹב, הַזַּיִן בַּקֶּמֶץ. ל, ד, תֵּא, מַע, בַּר: = . ע: חולם חסר.
 - 3) שמות כ, א, ד: וַיִּלְדָּה לוֹ, הַלֶּמֶד מִלֶּת לוֹ רְפוּיָהּ. ל, ל, ב, ש, ש, ד, מ, ש, ? , בַּר: מֶשֶׁע, מַע, דַּגֵּשׁ. חֶסֶס"א דַּגֵּשׁ.
 - 4) שמות כח, ו: תּוֹלַעַת, לֹא יָרוּ בְּרֹאשָׁהּ. ל, ל, ב, ש (נמחקה וי"ו), ש, ד, חֶסֶע, מַע, בַּר: = . וְרֹאֵה הַדִּיּוֹן אֲצֵל רֶשֶׁת בְּתֶס, שְׁהוּא, פְּנֵרָא, הַבְּסִיס לְשֹׁאֵלָה. ג. מלים המצויות בשני המקורות, אך התשובה אינה זהה בשניהם:
- 1) בראשית ג, יז: כִּי שָׁמַעַת (מס' 8). "הלבנון": כִּי בְמוֹנָה. מ"נ: בַּמֶּקֶף. רֹאֵה "טַקְסָטוּס" 2, עמ' 54-55, מאמרו של הפרופ' גושן-גוטשטיין, ומסקנתו שהטעות היא ב"הלבנון".
 - 2) בראשית ד, כג: הַאֲזִנָּה (מס' 14). "הלבנון": הֵהָא בְּלֹא מַתַּג, הַאֲלֵף בְּשׁוֹא לְבַד, הַזַּיִן בְּצִירִי, הַנּוֹן בְּדַגֵּשׁ. מ"נ: לֹא נֹאמַר דְּבַר עַל דַּגְּשׁוֹת הַנּוֹן.
 - 3) שְׁמוֹת ח, ו: הַצְּפַרְדְּעִים (מס' 99). "הלבנון": הֵה"א בַּמַּתַּג וְהַצְּדִי רְפוּיָהּ. מ"נ: הַנְּגִיעָה בְּעִיקַר פְּנִיקוּד הַצְּד"י (ח"פ).
 - 4) שְׁמוֹת ח, כֹּא: לְאַלְהֵיכֶם (מס' 101). "הלבנון": הַלֵּמֶד הַשְּׁנִיָּה בְּלִי מַתַּג. מ"נ: "אֵין בַּה שׁוֹם מַתַּג", וְנֹרָאָה שְׁהַפּוֹנָה לְכָל הַחִיבָה, שֶׁאִם נֹאמַר שְׁהַפּוֹנָה רַק לְלֶמֶד הַשּׁוֹרֵשׁ הַיִּיתָה הַחֲשׁוּבָה: "אֵין בַּה מַתַּג"; אֵךְ כְּפִי שְׁפַתּוֹב נֹרָאָה שְׁהַפּוֹנָה שֶׁאֵין מַתַּג גַּם בְּלֶמֶד הַרֵאשׁוֹנָה.
 - 5) שְׁמוֹת יב, יג: הַכְּתִים (מס' 110). "הלבנון": קְדַמָּאָה בְּמוֹנָה ז"ק וּבַתְּרָאָה בְּלִי מַתַּג. מ"נ: בַּתְּרָאָה בַּמַּתַּג. וְרֹאֵה יִיבֵין עַמ' 144 הַמְצִיִּין שִׁינוּי זֶה וּמַסְקָנָתוֹ שְׁהַטְעוֹת בַּמ"נ.
 - 6) שְׁמוֹת טו, כג: קָרָא (מס' 133). "הלבנון": הַקּוֹר נַמַּתַּג. מ"נ: הַמַּתַּג מְלַרַע. נֹרָאָה שְׁהַטְעוֹת ב"הלבנון".
 - 7) שְׁמוֹת כ, א: יָקַח לוֹ (מס' 148). "הלבנון": הַיּוֹד נַמַּתַּג. מ"נ: מַתַּג. רֹאֵה מַס' 148 בַּהַעֲרָה.
 - 8) שְׁמוֹת כג, כט: אַגְרָשָׁנוּ (מס' 166). "הלבנון": הַרִישׁ בַּחֲטָף פֶּתַח, וְכֵן הַשְּׁנִי. מ"נ: לֹא נֹאמַר דְּבַר עַל הַשְּׁנִי. וְרֹאֵה מַס' 165 בַּהַעֲרָה.

* הערה לעמוד זה בלבד: פל ההבאות מ"הלבנון" הן ציטטות מדויקות.

- 9) שמות כח, כה: כתפות (מס' 176). "הלבנון": מלא ואו; וכן השני דכ"ז* * מ"נ: וכן כולם (אינו מציין היכן השאר).
- 10) שמות מ, כט: פתח משכן אהל מועד (מס' 198). "הלבנון": מלת פתח בטפחא, משכן במונח, אוהל מועד מוקף והאלף נמתג. מ"נ: ההיזקנות אך ורק להטעמת פתח משכן.